

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

AVRAHAM NONCONFORMISTUL *

Generațiile păcatului se succed; oamenii au pierdut, cu repeziune, chipul și asemănarea cu Dumnezeu. În prăpastia patimilor, ei pingăresc nobila lor predestinare, aceea de a fi „spirite cuvântătoare“.

Apare însă un OM, cu literă mare. El se înalță ca un uriaș deasupra pigmeilor care îl înconjoară și îi sfidează pe toți. Chiar propriul său părinte, chiar fratele său îl repudiază, căci el are îndrăzneala de a sfărâma idoli și a proclama existența unui Dumnezeu Unic și Abstract.

Pe căile logicii, Avraham pune întrebări. El respinge superstiția, se ridică împotriva absurdului. El își ridică privirea spre Cer și exclamă: „Nu e cu putință ca un palat să nu aibă un arhitect. Cine a clădit toate acestea ce se înalță în jurul meu? E doar limpede că totul e rezultatul unei concepții, că totul funcționează, în acest Univers, ca mecanismul unui ceasornic. Cine, oare, a creat toate acestea?“

Analizând din cauză în cauză, el ajunge la „Cauza cauzelor“, și ia-tă-l față în față cu Creatorul, cu Unitatea și Unicitatea Sa.

Avraham L-a descoperit pe Dumnezeu și L-a dăruit întregii umanității, tuturor noroadelor, tuturor semeniților. De aceea el este cel dintâi om care capătă denumirea de „Cetățean al omenirii“.

El e singur în fața unei lumi întregi, dar își proclamă crezul fără teamă, fără șovăială, infruntând pe

tiranul Nimrod și cuptorul său incins, sfidând cea dintâi „coaliție de regi“. E cel dintâi nonconformist, iar „poporul Dumnezeului lui Avraham“ pășește de mii de ani pe cărările istoriei, având această caracteristică esențială, care i-a provocat multe dureri, care l-a costat nenumărate jertfe: nonconformismul.

La baza întregului progres uman se află acest refuz al unor oameni, fiii spirituali ai lui Avraham, de a accepta tale-quala situații și concepții. Trecându-le prin filtrul rațiunii, ei s-au pomenit contestatari, și astfel au izbutit să asigure mersul înainte al istoriei.

Dacă i-ar fi fost dat lui Avraham, pus în fața alternativei, de a alege între „da“ și „nu“, ca singurul cuvânt existent pe această lume, atunci el ar fi ales, fără ezitare, pe Nu. Nu — la tot ce este învechit! Nu — absurdului! Nu — la tot ce anihilează gândirea!

Aș îndrăzni să formulez o definiție paradoxală a primului monoteist, spunând că el a fost primul necredincios (ați citit bine, nu e greșeală de tipar). Întâi a fost necesar să nu crezi în idoli, să te scuturi de aberații, să deschizi căile logicii, și abia după aceea poți ajunge la Credința cea adevărată. Profetul își formulează, mai târziu, misiunea în cuvintele: „A sfărâma și a surpa, a dărâma și a nimici, a clădi și a sădi“ (Irmiahu, 1, 10). Întâi distrugerea vechiului, a putregaiului social, pentru ca pe ruinele sale să se clădească o lume nouă, să se sădească în inimi nobile idealuri.

Avraham — cetățeanul omenirii, nonconformistul, el a rămas pentru vece Titanul gândirii omenesti, iar statura lui se înalță, peste milenii, până în slăvile cerești, pină la Dumnezeu.

* Din volumul „Eseuri biblice“, recent apărut.

10 ani de la moartea lui NAHUM GOLDMANN ז"ל

La împlinirea unui deceniu de la săvârșirea din viață a lui NAHUM GOLDMANN ז"ל, fost președinte-fondator al Congresului Mondial Evreiesc, fost președinte al Organizației Sioniste Mondiale, președinte-fondator al lui „Claims Conference“ (organizația care dirijează despăgubirile primite de la guvernul german), președintele lui „Memorial Foundation for Jewish Culture“ (Fundatia Mondială pentru Sprijinirea Culturii Iudaice), președinte al lui Beit-Hatefutot

(Casa Diasporei) din Tel Aviv și al multor altor instituții și organizații evreiești mondiale, Federația Comunităților Evreiești din România a luat inițiativa de a organiza o comemorare solemnă a ilustriului dispărut.

Președintele Congresului Mondial Evreiesc, dl Edgar Bronfman și secretarul general al Congresului Mondial Evreiesc, dl dr. Israel Singer, au trimis următorul mesaj:

SCUMPE RABI ROSEN,

Ne pare bine că Federația Comunităților Evreiești din România a ales acest timp de reculegere (pentru noi încăis, n.n.) pentru poporul evreu în întregime sa, care s-a afla cu privire îndreptată către viitorul său, spre a comemora pe marele conducător al Congresului Mondial Evreiesc și al poporului evreu din întreaga lume, dr. Nahum Goldmann.

Noi credem că marile personalități pot să schimbe istoria, chiar în toată unora tragedii. Nahum Goldmann a fost una dintre aceste personalități, a fost un conducător al poporului său, precum și al vremurilor în care se cerea o conduită specială și din partea liderului opoziției.

Puțini oameni au combinat cele două talente. Nahum Goldmann — ca să parafrazăm Biblia — a văzut rolul liderului în Israel ca un luptător cu Dumnezeu și cu oamenii, totodată.

El este o sursă de înnoțură pentru noi toți, ca să știm să nu acceptăm lumea așa cum este, ci să lucrăm s-o facem așa cum ar putea să fie și așa cum ar trebui să fie.

Vă dorim un an bun și brucvintat!

EDGAR M. BRONFMAN
Președinte

ISRAEL SINGER
Secretar General

Duminică 18 octombrie 1992, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a rostit un elogiu impresionant pentru Nahum Goldmann în cadrul conferinței de deschidere a anului de cultură iudaică 5753 al

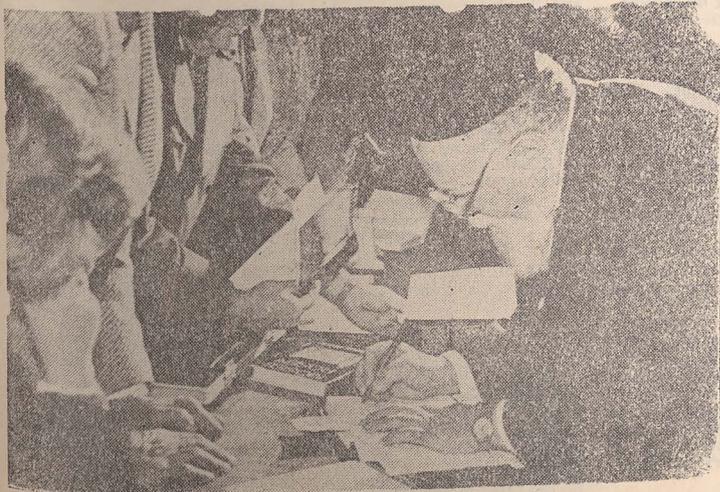
Federației Comunităților Evreiești din România.

Un numeros auditoriu, alcătuit din personalități proeminente ale culturii și științei, a urmărit, cu mult interes, documentata expunere a dlui Șef Rabin.

TIMIȘOARA

LANSAREA CĂRȚII „ESEURI BIBLICE“

de Șef Rabin dr. Moses Rosen

Autografe...

În ziua de 24 octombrie a.c., a avut loc, în Aula Magna a Universității din Timișoara, lansarea în regiunea de vest a României a cărții „Eseuri biblice“, a Eminenței Sale Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Au participat personalități ale vieții publice, religioase și culturale, reprezentanți ai autorităților locale, ai presei, oameni de știință, scriitori, numeroși membri ai comunității evreiești locale.

Adunarea a fost deschisă de dl prof. univ. dr. Ștefan Balint, prorectorul Universității timișorene, care a vorbit și ca reprezentant al dlui rector Eugen Todoran, aflat la Strasbourg într-o importantă misiune oficială.

Luând cuvântul, I.P.S.S. Mitropolit dr. Nicolae Corneanu a exprimat în cuvinte calde, adine simțite, aprecieri deosebite de elogiase la adresa autorului cărții, dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, pentru meritele sale de erudit al Torei și om de mare anvergură politică, de luptător

neînfricat în slujba obștii sale și pentru binele României. În fraze categorice, Domnia Sa a înfierat antisemitismul manifestat de anumite organe de presă care compromit prestigiul României și sînt în flagrantă contradicție cu spiritul blajin, ospitalier și tolerant al poporului român. Cuvîntarea a fost urmată cu atenție și cu deplină aprobare de cei prezenți. (Citiți în p. 6 o declarație a I.P.S.S.).

În continuare, au rostit cuvîntări dñii Prim-Rabin dr. Ernest Neumann și prof. univ. dr. Corneliu Nistor. În încheiere, a luat cuvîntul Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, care a mulțumit pentru cuvintele de apreciere ce i-au fost adresate, relevînd gîndurile și sentimentele care l-au animat în scrierea cărții. Apoi, Domnia Sa a acordat autografe la cererea celor prezenți.

(Continuare în p. 6)

Pe urmele lui AN-SKI

Muzeul Evreiesc de Istorie din Amsterdam prezintă pînă la 29 noiembrie 1992 expoziția „Pe urmele lui An-Ski. Viața evreiască din Rusia între 1772 și 1917”. Pentru prima oară, prin colaborarea Muzeului Evreiesc de Istorie cu Muzeul Etnografic de Stat de la St. Petersburg, legendara colecție An-Ski devine accesibilă pentru publicul larg. Scriitorul S. Z. Rapoport, cunoscut sub pseudonimul An-Ski, a condus, la începutul acestui secol, o expediție etnografică în zonele de locuit obligatorii pentru evrei în Rusia. El s-a întors cu obiecte ale vieții de toate zilele, obiecte de ceremonial, îmbrăcăminte, fotografii, poezii populare, documente și jucării. În expoziție se poate vedea aproape 90% din ceea ce s-a păstrat din colecție. O lume, descrisă de laureatul Premiului Nobel Isaac Bashevis Singer și pictată de Marc Chagall, capătă realitate prin contemplarea celor 300 de obiecte neasemuite expuse. Această imagine este întărită de fotografiile autentice executate în cursul expediției.

După prima din cele trei împărțiri ale Poloniei, în 1772, țara a căzut, în 1815, sub stăpînire rusească. În modul acesta, mulți evrei polonezi au devenit evrei ruși. Ca urmare, politica țaristă i-a obligat pe evrei să rămînă în limitele teritoriului unde-și aveau locuințele, cuprinzînd părți din Polonia, Lituania, Bielorusia și Ucraina. Ei trăiau împreună cu populația rusă în țirgușoare, orașe mai mici și sate. Pe la 1900, mai mult de cinci milioane de evrei, 5% din populația totală, locuiau în acest teritoriu. Începînd din 1837, trei milioane de evrei au emigrat în S.U.A. și în Palestina de atunci, gonitii de pogromurile tariste și de condițiile de viață în continuă înrăutățire. La în-

ceputul secolului nostru, clima- tul s-a schimbat drastic în interio- riul comunității evreiești. Se părea că patrimoniul ei cul- tural se va pierde. Din această cauză, Societatea evreiască pen- tru istorie și etnografie l-a în- sârăcinat pe An-Ski să caute și să pună la adăpost moștenirea culturală specifică. Între 1911 și 1916, el a adunat 700 de obiecte de ceremonial, 2000 de fotografii istorice, muzică pe 500 cilindri de ceară, câteva basme populare și obiecte ale vieții de toate zilele. O bună parte din acest material s-a pierdut ca urmare a primului război mondial și a revoluției ruse. În 1939, Muzeul Etnografic de Stat din Leningrad a expus, pentru prima dată, o parte din colecția An-Ski. Colecția a dispărut fără urme după agresiunea hitleristă.

În 1990, această comoară a reapărut pentru prima dată la lumină din pivnițele Muzeului Etnografic de Stat, fiind expu- să în prezenta directoarei Muzeului Evreiesc de Istorie din Amsterdam. Obiectele care înfățișează viața, de obicei să- racă, a evreilor în ținuturile de domiciliu obligatoriu sînt de un interes excepțional. Bărbații evrei lucrau în majoritate ca meseriași sau negustori ambulan- tanți. În 1882, o treime a popula-ției evreiești a rămas fără lucru. În mod clar obiectele ilustrează influența rusă asupra comunității evreiești; de exem- plu, coroana țarului a fost re- produsă pe draperia unui chi- vot sfînt. Elemente folclorice, ca păsări, inimi, lei și flori, împodobesc hanukiaua, pătane, care indică direcția rugăciunii spre răsărit, și pinkas-ul, con- dicia țirgușorului, un caiet cu însemnări din viața obștii evre- iești. În expoziție se poate ve- dea îmbrăcăminte evreiască tra- ditională. Tocmai datorită inter- dicției de a se purta această îmbrăcăminte, ea s-a păstrat. Îmbrăcămîntea bărbătească se bazează pe costumul nobilimii poloneze, care se compune din cizme, șube de blană și căciuli de sîrbătoare. Pe lîngă acestea, există fracuri, veșminte de mătase și bonete minunate împo- dobite, jachete, șorturi, pieptare și șaluri. După ce politica de asimilare a interzis îmbrăcămîntea evreiască, șorturile au fost purtate „camufla”. Prăji- turi speciale pentru zilele de sîrbătoare, instrumente muzi- cale ale unei orchestre de klez- meri, care interpreta muzică de sîrbători, însușesc amintirea tradițiilor evreiești. Tot așa pe- rucile, mesele de pîr, pălăriile, bonetele și basmalele cu care femeile căsătorite își acopereau capul.

Expoziția este o importantă amintire a trecutului, tocmai

acum, cînd atîția evrei părăsesc Comunitatea Statelor Indepen- dente. În afara de aceasta, ea oferă pentru evreii ai căror bu- nici au emigrat din Rusia posibilitatea examinării vieții de acolo. Mulțumită sprijinului fi- nanciar acordat de Ministerul Afacerilor Externe — Direcția colaborării culturale, Founda- tion for the Jewish Historical Museum in Amsterdam și de alte instituții, a devenit posibilă realizarea acestei expoziții. O contribuție importantă aduce Lufthansa, care asigură trans- portul în următoarele orașe în care expoziția va mai fi pre- zentată: Köln, Frankfurt, Ie- rusalim și New York. Publica- rea catalogului a fost posibilă prin sponsorizarea de către Schusskeim Foundation-Haifa, Israel. Catalogul „Tracing An- Ski. Jewish Collections of the State Ethnographic Museum in St. Petersburg” apare la Editura Waanders te Zwolle, din Olan- da.

BORIS MARIAN MEHR

CASA DOMNULUI

שיבת בית המקדש

„Să se reconstruiască Templul...”

Fii binecuvîntată, Casă a Domnului, aici locuiește El, aici strălucește gloria Lui.

Încovoiat de grijile zilei, aici eu intru și-mi ridic privirea, aici învina mea simte odihna, aici lacrimile mele găsesc calca înțelegerii, aici se înalță ruga mea și cerul se zărește

numci în Casa Domnului, între mine și El nu mai este oprește, fii binecuvîntată, Casă a Domnului.

DE LA ELSE LASKER-SCHÜLER LA NELLY SACHS

CINCI ZILE CULTURALE EVREIEȘTI OFERĂ UN INTERESANT PROGRAM LITERAR ȘI MUZICAL

Zilele culturale evreiești des- fășurate în acest an la Berlin au avut drept motto „Hasefer” — „Cartea”.

În cadrul manifestărilor gene- rale, a avut loc, în localul Co- munității Evreiești, o săptămîna a cărții evreiești, organizată de dr. Rachel Salamander. Ideea de a organiza o expoziție de carte a apărut datorită noii si- tuații politice din Germania. Populația est-germană a fost privată, timp de mai bine de 50 de ani, de posibilitatea de a se informa pe deplin asupra ju- daismului și a Israelului. Cu peste 10 000 de titluri de carte apărute în limba germană, expo- ziția a oferit posibilitatea de a completa această lacună.

Vizitatorilor intereseși li s-a oferit și cadrul potrivit pentru a sta de vorbă personal cu au- torii, reinviindu-se astfel tradi- ția renumitelor saloane literare

și muzicale berlineze. Au fost prezentate lecturi din operele unor poete evreice, de la Nelly Sachs la Else Lasker-Schüler. În program au figurat recitaluri în cadrul cărora Lya König și Zvi Stolper au prezentat pu- vestiri evreiești și au fost in- terpretate pagini din muzica klezmerilor. Un alt punct atrac- tiv din program l-a constituit o seară cu umoristul israelian Ephraim Kishon și cu cîntăreața Belina.

Din suita manifestărilor, au făcut parte, îndeosebi, spectacole de teatru și concerte, re- alizate cu concursul Operei de Stat Germane din Berlin (Sieg- fried Lorenz a interpretat selec- ționi din lucrările lui Mendels- sohn-Bartholdy și Mahler) și al postului de emisiune „Berliul Liber” (Seara Anne Frank). Mica orchestră filarmonică a interpretat „Cîntece de suflet

evreiești”, iar Burgtheater din Viena a fost reprezentat la Ber- lin de Martin Schwab, cu forma- ția sa muzicală. Serile Weill și Tucholsky și un cabaret cu ar- tistul olandez Robert Kreiss au completat multilateralul pro- gram.

Organizatorii s-au glădit și la micii spectatori. Teatrul de pă- puși din Dresda a prezentat piesa „Purimziege”. Excentrica Lotti Huber a povestit, impre-ună cu Brigitte Mira — în ro- lul de „a idise mame” — isto- rioare din viața evreiască.

MUZICA: DIN SPANIA ÎN ȘTETL INTR-O SĂPTĂMÎNA

Timp de o săptămîna, audi- toriul londonez a fost binecui- tă la „Vocea turturelei”, probabi- unul din grupurile de primă mărime, oriunde se interpre- tează acum muzică sefardă. Grupul a fost ovaționat la Fes- tivalul de la Edinburg, acum doi ani, și înregistrările mem- brilor săi, din repertoriul cîntecelor ladino, au adus grupului mulți admiratori în Marea Bri- tanie.

Ei și-au însușit cu sîrguință melodii originare din Spania, di- naintea expulzării, și mențione în tradiția majorității țărilor me- diteraneene, unde s-au stabilit evrei spanioli exilați. De aseme- nea, ei au inclus în spectacolele prezentate muzică din Spania, Maroc, Bulgaria și Turcia, in- terpretată la instrumente moderne și medievale.

Orchestra klezmerilor din „B'nai Brith”, condusă de clar- ietistul Schechter, a oferit un program de melodii preferate ale ștetl-ului evreiesc din estul Europei și cu precădere, din Ru- sia.

Festivalul de muzică din „B'nai Brith” a avut ca tematică sub- iacentă cultura idiș și muzica klezmerilor, cu o reparație a lui Giorl Feidman, „regele klez- merilor”, la concertul de gală. Au fost, de asemenea, organizate spectacole prezentate de Corul evreiesc de bărbați din Joha- nesburg și de Corul de copii „Kinnor” („Violară”) din Lituania.

FESTIVALURI CULTURALE LA CRACOVIA

La Cracovia, în Polonia, a avut loc, în vara acestui an, un festival cultural evreiesc, la care au fost invitați artiști și sa- vanți din Polonia, Ucraina, Germania, Olanda, Lituania, Israel și S.U.A.

Un festival mai modest a avut loc încă în 1986, datorită inițiativei a doi polonezi tineri, Krztof Gierat și Ianusz Makuch; aceștia au organizat un festival de filme evreiești pro- duse în Polonia și în S.U.A. înaintea celui de-al doilea răz- boi mondial și, de asemenea, filme pe teme evreiești în alte limbi. Pe lîngă acestea, au fost organizate simpoziioane cu par- ticiparea reprezentanților Isra- elian Mordehai Polar și a unor savanți din Polonia, care au tratat aspecte diferite ale vieții evreiești în cultură. Fondurile pentru festival fuseseră create atunci de particulari și orga- nizații din Polonia.

Cel de-al doilea festival, din 1991, a avut loc într-o atmosferă

ră politică mai favorabilă, cînd a venit la putere „Solidarita- tea” și au fost invitați, datorită sprijinului acordat de Ministe- rul polonez al Culturii, artiști și savanți din Olanda, Israel, Franța, Germania, Suedia și Polonia.

Anul acesta festivalul a fost dedicat unor teme ca: 500 de ani de la izgonirea evreilor din Spania, aniversarea centenaru- lui poeziei populare Mordehai Gebirtig, precum și comemora- rea a 50 de ani de la moartea vestitului scriitor polonez de origine evreiască Bruno Schultz.

În programul tipărit se mai

amintește că au trecut 50 de ani de la Conferința de la Wan- see, la care naștii au elabo- rat planul diabolic de extermi- nare totală a evreilor din Euro- pa.

Din S.U.A. au venit anul acesta, la festival, Rabitul Slo- mo Karlebach (cu un grup de cîntăreți, adepți ai săi), Zalman Motek, Hana Kuper-Gordon, ansamblurile lăutărești „Klez- mers”, „U.M.P.”, „Trio Endstäl- man” și Ansamblul „Varșovia”, din Boston.

În decursul celor opt zile de festival, au fost prezentate zeci de filme evreiești, printre care „Partizanii din Vilna”, „Gole- mul” și alte filme pe teme evre- iești, produse în Polonia, Isra- el, Anglia, S.U.A., Ungaria, Germania și Franța. Au fost organizate expoziții de artă și spectacole de teatru pe teme evreiești, simpoziioane, cu par- ticiparea a aproximativ 30 de profesori și scriitori din Polo- nia și Israel.

Au avut loc vizite în cartie-

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

ORAȘUL SFÎNT
viziune și utopieEXPOZIȚIE DE FOTOGRAFII DESPRE IERUSALIM,
IN GERMANIA

Despre Ierusalim, Orașul Sfânt, oferă o privire de ansamblu expoziția de fotografii, prezentată la Muzeul evreiesc din Frankfurt, cu un total de 80 de imagini și fotomontaje, în care sînt înfățișate lăcașurile sfinte ale celor trei religii momoteiste — iudaismul, creștinismul și islamismul.

Sînt expuse, cu sprijinul generos al unei bănci bavareze, ilustrații din Ierusalim, realizate de Hans Günther Kaufmann, născut în 1943 la Tours, care și-a câștigat un renume prin prezentarea fotografică a unei tematici cultural-istorice și religioase. Fotografiile sale înfățișează Ierusalimul în cu totul altă lumină. Chiar și obiective atât de cunoscute, ca Moscheea de pe stîncă, prezentată la intrarea în muzeu și Zidul Plîngerii, care ocupă întregul perete posterior al sălii expoziționale, apar privitorului ca neobișnuite și noi.

Imaginile sensibile lasă să se întrevadă ceva din nostalgia legată de numele Ierusalimului și de fascinația pe care acesta o exercită. „Hans Günther Kaufmann a reușit, expunînd lucrările sale, ceea ce îndeobște este cu neputință. El a surprins în același timp Ierusalimul pămîntean și cel cereș”, a spus marele filozof evreu al religiei și scriitor Shalom Ben-Chorin, care, împreună cu fostul ambasador al Israelului în Germania, Yohann Meroz, a venit de la Ierusalim la Frankfurt pentru a participa la deschiderea expoziției. „Armonizarea culorilor Ierusalimului, despre care înaropa poetă Else Lasker-Schüler, decedată la Ierusalim, a scris: «Și sufletul meu se stinge treptat în culorile de asfințit ale Ierusalimului», aceste culori ale asfințitului, dar și lumina zorilor — lumina nouă, care răsare din Zion — toate acestea le-a surprins fotografic Hans Günther Kaufmann în imaginile sale”.

Fotomontajele sînt comentate prin legende la ilustrații întocmite de Shalom Ben-Chorin și teologul catolic Michael Langer. Ele contribuie în mod esențial la impresia profundă pe care expoziția o face asupra vizitatorului și oferă un prilej pentru un dialog asupra înțelegerii creștino-evreiești.

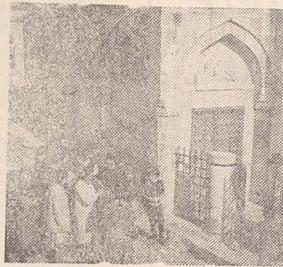
Fotomontajele cu obiective istorice, care prezintă importanța pentru evrei, ca: Zidul de Apus al Templului, Yad Vashem, Memorialul Holocaustului (de neuitat rămîne în sufletul privitorului fotografia cu nenumărate puncte luminoase, care-i amintește de cei 1,5 milioane de copii uciși), sau chiar Mea Shearim, cartierul evreilor ortodocși, sînt alăturate aceluia care

evocă lăcașurile sfinte ale musulmanilor, precum și pe acelea ale creștinilor (Via Dolorosa, Basilica de pe Muntele Mășlinilor, sala Cinei cea de Taină), cărora le sînt dedicate explicații alcătuite de catolicul Michael Langer.

Dar Kaufmann a surprins cu aparatul său de fotografiat și aspecte din afara Ierusalimului. Se pot admira peisaje și locuri din Israel legate de două mari religii mondiale: iudaismul și creștinismul, ca: lacul Kineret, Muntele Tabor, Massada, Kfar Nahum, Betlehem și Nazaret. Bineînțele că nici aici nu lipsesc comentariile celor doi autori.

„Ierusalim, Orașul Sfânt”, despre care expoziția ne oferă o privire de ansamblu, este „doar o foarte mică parte a acestui oraș, care, la ora actuală, a devenit o mare și modernă metropolă”, consemnează cu mîndrie Ben-Chorin, care trăiește de mai bine de 50 de ani în Ierusalim. Și, adresîndu-se auditorilor săi, din sala arhiplină a Muzeului evreiesc, veniți la deschiderea expoziției, el a continuat: „De la Herod încoace, nu a mai existat nicodată la Ierusalim un mare constructor decît primul nostru Teddy Kollek. Construcțiile în oraș s-au extins mult și el e mai mare și mai frumos decît a fost cîndva înainte. Și în mijlocul acestui grandios Ierusalim, capitala Israelului, se află micul cartier al lăcașurilor sfinte, înconjurat de fapt de zidul orașului vechi, cu cîteva cartiere exterioare — și mi-am putut imagina că acest Ierusalim sfînt, pe care musulmanii îl numesc numai Ierusalim Sfîntul, creștinii Orașul Sfînt, iar noi, evreii îl numim «Ir Hakodes», «orașul lăcașurilor sfinte» sau «orașul sanctuar», ar putea fi orașul unei conviețuirii pașnice, ecumenice, a evreilor, creștinilor și musulmanilor. Știm bine că acest lucru mai este încă o viziune îndepărtată, o utopie, dar oare ideea Statutului Israel n-a fost și ea, cîndva, o utopie?».

Yohann Meroz, diplomat cu experiență, a afirmat în continuare că, înainte de a se putea realiza această „utopie”, se cere recunoașterea generală a Ierusalimului drept capitală a Israelului. „Ierusalimul este centrul ființării noastre!”. Meroz a subliniat, mai departe, rolul important pe care-l joacă Ierusalimul în actualele tratative de pace. Referîndu-se la aceste tratative, el și-a încheiat alocuțiunea cu un vechi proverb arab: „Răbdarea vine de la Dumnezeu, graba de la diavol. Pie ca această înțelepciune să-i insuflească pe toți cei care caută, din tot sufletul, pacea în citadela păcii!”

■ Orașul Sfînt: trecut și prezent

Istoria unei comunități
care nu mai există
EVREII DIN ALBANIA

Din „The Jewish Communities Handbook” pe anul 1991, publicat de „Institute of Jewish Affairs for the World Jewish Congress”, aflăm cîteva date istorice esențiale privind comunitatea evreiască albaneză. Este amintit faptul că evreii au pătruns în Albania după 1492, în urma expulzării lor din Spania și, puțin mai tîrziu, din Italia.

În aprilie 1944, ocupanții naziști au deportat 400 de evrei în Serbia și, de acolo, în lagărul de exterminare de la Belsen, unde mai mult de jumătate au fost uciși.

În Albania, fără care s-a aflat timp de 45 de ani în izolare totală, sub conducerea dictatorială a lui Enver Hodja, nu au existat o viață comunitară evreiască, o sinagogă, un rașin, evreii nu au avut permisunea de a celebra sărbătorile religioase în public. Cu toate acestea, afirmă un tînar evreu, ei nu și-au uitat rădăcinile, iar toți bărbații, mînturirea cu mîndrie un enoriaș, sînt circumciși și, pe ascuns, oficiau Bar Mitzva, se întîlneau în grupe familiale pentru evenimente deosebite.

Plecarea evreilor din Albania și hotărîrea noii conduceri a a-

cestei țări de a stabili relații diplomatice cu Statul Israel prezintă rezultatul orientării actualilor guvernanți către instituirea unei democrații a statului de drept.

În aprilie 1991, cu puțin înainte ca ultimele familii evreiești să părăsească Albania, s-a estimat că numărul evreilor era mai mic de 500 — 350 la Tirana și 120 la Vlora —, la o populație totală a țării de 3.410.000.

Cei 320 de evrei care au făcut Alia în Israel, prin Italia și Grecia, s-au integrat în noua viață, cu toate că printre ei, unul singur, în vîrstă de 91 de ani, știa puțin limba ebraică. Alte 50 de persoane au optat pentru plecarea în S.U.A., iar rude. Este interesant că cei care au părăsit Albania au luat cu ei, cu pioșenie, obiectele de cult care, ani de zile, au fost îngropate.

■ LAUREAȚII WIZO

Marele premiu pentru pictură a fost atribuit israelianului Hardyne Halter, un tînar talentat de 25 de ani. Premiul special al juriului a fost acordat dnei Elharat-Lemberg, o tînară artistă de largă paletă. Premiul special de sculptură l-a primit Patricia Melloul.

Fidelă tradiției, WIZO va organiza în următoarele luni o expoziție a laureaților.

Come norarea
asasinării unor
scriitori și artiști
evrei din U.R.S.S.

La 12 aug. a.c., a avut loc, la Roosevelt Hotel din New York, comemorarea a 40 de ani de la asasinarea, din ordinul lui Stalin, a unor remarcabili scriitori și artiști evrei din U.R.S.S.: David Bergelson, Peret Markis, David Hofstein, Leib Kvitko, Ițic Fefer, Benjamin Zuskind și alții. Vicepreședintele Congresului cultural evreiesc, Johnny Feine, a rostit o scurtă cuvîntare în deschiderea adunării. Au mai vorbit: profesorul de limba și literatura idiş de la Queen College, Emanuel Goldsmith, tînarul scriitor și animator cultural Mihail Kriutikov și actrița Roza Kurtz, care a povestit din amintirile sale din teatru pe cînd a jucat alături de Samuel Mihoels.

În aceeași zi, a avut loc, la Centrul cinematografic din Moscova, o comemorare în amintirea conducătorilor Comitetului antifascist evreiesc uciși în închisoarea Liubianka, din ordinul lui Stalin. La cinstirea memoriei acestor conducători, reprezentanți de elită ai literaturii și artei, au participat nu numai locuitorii ai Moscovei, ci și din toată Rusia, delegați ai multor fundații evreiești religioase și laice și organizații din întreaga lume care au contribuit financiar la organizarea comemorării. De asemenea, au sosit din Israel și din întreaga lume rude ale celor asinați.

MUZICA DIN IAD

IN ANGLIA AU APĂRUT
LUCRĂRI DE MUZICIENI
EVREI COMPUSE ÎN
LAGĂRUL DE EXTERMINARE
DE LA THERESIENSTADT

a fost deportat la Auschwitz și ucis în camerele de gazare.

În opera pentru copii „Brundibăr” de Klaus Krása, este vorba de doi copii care își cîștigă banii necesari pentru îngrijirea mamei lor bolnave, cîntînd în stradă. Dar un flăcău, numit Brundibăr, îi jefuiește.

Lucrarea a fost interpretată de 36 de ori la Theresienstadt cu copii deținuți acolo. Între 1941 și 1944, au existat 15.000 astfel de deținuți; dintre ei au supraviețuit barbariei naziste abia o sută.

Cîntecul lui Ullmann și opera lui Krása au apărut pe doua discuri compact (CD), care prezintă lucrările unor compozitori trecuți prin limbul de la Theresienstadt înainte de a fi uciși în iadul de la Auschwitz. „Terezin. The Music 1941—1944” se numește impresionanta colecție apărută la o firmă engleză producătoare de discuri.

Traducere de A. SPIGLER

■ Documente deznădăjduite ale rezistenței în lagăre de exterminare: desen din caietul discurilor pentru Theresienstadt

O DECLARAȚIE A DLUI EDGAR BRONFMAN, PREȘEDINTELE CONGRESULUI MONDIAL EVREIESC

Noi strategii de combatere a unei maladii străvechi

Judaismul mondial trebuie să lupte împotriva antisemitismului ca parte a unui context mai larg al fanatismului, intoleranței și cruzimii

În cercurile intelectuale americane, se manifestă și cîștigă notorietate o tendință filozofică idilică, în cadrul căreia se afirmă că prăbușirea comunismului sovietic a reprezentat „sfîrșitul istoriei”. Potrivit acestei teorii, democrația liberală a prevalat în majoritatea statelor lumii ca formă preferată de guvernămint. Fără ideologia comunistă, istoria s-a sfîrșit și tot ce a rămas lumii de înfăptuit este să se autoconducă mai bine. Este o teorie interesantă, dar eu cred că reversul este adevărat: sfîrșitul războiului rece a provocat o întoarcere a istoriei și, cu ea, a tuturor forțelor care au încurajat ce e mai rău în natura umană din antichitate: ultranaționalismul, xenofobia, șovinismul religios, rasismul și mama tuturor urilor — antisemitismul.

Dacă privești spre Europa, vezi nu numai națiuni vechi într-un proces de dezvoltare, după ani de dominație comunistă, vezi uri vechi cîștigînd terenuri noi. Barbarul război civil din fosta Iugoslavie este un exemplu extrem. Să sperăm că va rămîne excepția și nu va deveni regula, fiindcă pretutindeni în Europa sînt numeroase semnale de potențială cataclismă naționaliste.

În Rusia, dacă nu mișcarea „Pamiat”, există Jirinovski, contracandidat al lui Boris Elțin, care a obținut la alegerile prezidențiale șase milioane de voturi. Aceasta s-a întîmplat înaintea puciului eșuat din august 1991 și a colapsului economiei rusești. Care ar fi coeficientul de aderență al electoratului față de Jirinovski în raport cu Boris Elțin dacă alegerile ar avea loc azi?

În fața noii națiuni a Ucrainei, președintele Leonid Kravciuk a declarat că va apăra egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor, incluzînd „evrei, germani, ruși”. Aceasta e admirabil. Dar chiar și cei mai aderenți suporteri ai lui Kravciuk admit că antisemitismul stă la pîndă, gata să urce la suprafață în politica ucraineană și, după cum a spus unul dintre oamenii politici ucraineni, recent, „dacă Kravciuk riscă dezastrul economic... totul ar putea să devină un infern”.

În Franța și în fosta Germanie de est, situația imigranților de diferite naționalități este foarte grea și atmosfera din jurul lor tensionată. Frontul Național, condus de Jean Marie Le Pen, a obținut un incredibil procentaj de voturi în alegerile parlamentare, cu o platformă-program chemînd la expulzarea tuturor străinilor. În Germania, neonaziștii și „capetele rase” îl terorizează, nepedepșiți, pe imigranți. Și în Italia, nepoata lui Mussolini s-a lansat într-o campanie parlamentară ca neofascistă, promițînd să readucă „lucrurile bune” din timpul guvernării Duceului.

În S.U.A., se constată, de asemenea, o recrudescență a antisemitismului. Un antisemit notoriu, Pat Buchanan, a încercat, cu destul succes, să candideze la funcția de președinte al S.U.A. Nici un *alter ego* al său, mai rudimentar, fostul lider al Ku Klux Klan-ului, David Duke, nu a fost prea departe de rezultatele preelectorale ale primului.

În orașe, tensiunile rasiale cresc din nou, evreii devenind ținte, cu precădere. Propovăduitorii ai urii, ca Louis Farrakhan și prof. Leonard Jefferies, au reacționalizat toate vechile minciuni despre evrei ca „deținători ai bogățiilor lumii”, chiar și aceea că „evreii ar fi dominat comerțul cu sclavi”.

Este deprimant faptul că nu numai oameni fără educație s-au dovedit receptivi la asemenea elucubrații, ci și intelectuali, care au continuat să le promoveze. Cu puțini ani în urmă, Charles Silberman a menționat un studiu șocant, în care se considera că antisemitismul este mai frecvent printre negrii americani absolvenți de colegii decît printre cei fără studii universitare. Și, într-acevăr, în campusurile universitare, azi cînd cineva este foarte pregătit să recepteze „Protocoloalele înțelepților Sionului”, sub formă de citat sau de parafrază, se poate constata că, de obicei, studentul face parte din forumuri ale naționaliștilor negri, finanțate de asociații studențești ale negrilor.

În cadrul O.N.U., unde comunitatea mondială va întîlni încă noțiunea de „sfîrșit al istoriei”, antisemiții continuă să se simtă în siguranță în cadrul unor agenții obscure, cum ar fi Consiliul pentru Comerț și Dezvoltare, unde, în cite

o zi, mai poți auzi o oficialitate islamică sau din lumea a treia oferind o versiune proaspătă a „omorului ritual”.

Într-un cuvînt, antisemitismul continuă să amenințe așa cum a făcut-o întotdeauna. Întrebarea e ce e de făcut pentru combaterea lui. Sfîrșitul războiului rece și multiplicarea regimurilor democratice înseamnă, pur și simplu, că trebuie să dezvoltăm noi strategii. Acesta a fost motivul Conferinței Congresului Mondial Evreiesc, ținută, recent, la Bruxelles.

În cadrul acesteia, intelectuali, diplomați, șefi de state, autorități clericale, scriitorii, artiștii, academicienii, persoane juridice interesate s-au reunit să examineze maladia antisemitismului, rasismului, xenofobiei.

Un lucru pare limpede pentru mine: forțele istoriei care manipulează antisemitismul manipulează, de asemenea, celelalte forme de ură în lume. Antisemitismul nu poate fi separat de ele; el face parte dintr-un context mai larg al fanatismului, intoleranței, cruzimii. Studiind contextul mai larg, putem căpăta o cunoaștere directă a problemelor specifice. Întoarcerea istoriei poate duce la o lume mai tolerantă și mai diversă.

Este credința mea fermă că sus-amintita conferință a reprezentat un început pentru punerea în aplicare a acestei orientări. Trebuie să decidem cum să promovăm forțele pozitive ale naționalismului, religiei și etnicității, dar, în același timp, să combatem aspectele lor întinate.

Antisemitismul este barometrul, desigur. Este o formă specifică a psihozii de masă — o societate nu trebuie să aibă evrei pentru a-i urii. Unde vei găsi antisemitism, societatea civilă diversă, tolerantă este amenințată. Nu doar autointeresul a determinat convocarea conferinței de la Bruxelles, ci și dorința de a fi „o lumină printre națiuni” și obligația de a ajuta la construirea unei lumi mai bune pentru toți.

În cimitirele comunităților evreiești din țară, au fost înhumati, în trim. III.1992, următorii:

AIUD: Ehrenthal Ernest (69 de ani); ARAD: Braun Emilia (88 de ani); Farkas Gabriela (82); Fischer Elisabetha (82); dr. Hatschek Pavel (87); Zihor Andor (80). BACĂU: Leibur Ichil (Sile) (69 de ani); Sterenberg Maria (Ety) (66). BOTOȘANI: Koznacsi Liima (77 de ani); dr. Salter Benzon (67). BRAȘOV: Braun Iosif (75 de ani); Făndrich Victoria (82). BRAILA: Rosman Benamin (82 de ani). BIRLAD: Goldfarb Benedict (75 de ani). CONSTANȚA: Fischer Islan (91 de ani); Ilie Iosif (83); Stoleriu Iancu (78). CRAIOVA: Amadu Hana (91 de ani); Werner Stefan (80) (decedat Lupeni, inhumat Craiova). CLUJ-NAPOCA: Davidovici Ilona (82 de ani); Fărcas Andrei (72); Kozak Ludovic (84); Ronai Laszlo (76); Săgar Ladislau (92); Timen Abram-Iosif (65). GALAȚI: Brender Clara (81 de ani); Gherghel Surica (79); Haimovici Reisa (82); Rothman Roza (92); Solomon Nathan (79). HUNEDOARA: Mezes Illeana (87). IAȘI: Friedenthal Rașela (86 de ani); Idelovici Marcu (80); Iosepovici Clara (82); Scortaru David (73) (din Huși, decedat Iași). ORADEA: Jakab Samu (86 de ani); Păcurar Nicolae (81). PETROȘANI: Schreter Adolf (72 de ani). PIATRA-NEAMȚ: Leibovici Ruhla (83 de ani). PLOIEȘTI: Bereanu Adolf (66 de ani); Hergșcovici Ary (82); Zephy Alșec (70). REȘITA:

Niciodată să nu mai tăcem, să nu mai privim impasibili evenimentele

Despre prejudecăți și antisemitism, ieri și azi, a vorbit Günther Bernd Ginzel, la Fulda (Germania)

„Să combatem fără încetare xenofobia și prejudecățile”, a recomandat publicistul de la radiodifuziunea din Köln, Günther B. Ginzel, într-un referat intitulat „Antisemitismul — ura împotriva evreilor —, ieri și azi”, prezentat în sala de conferințe a Centrului evreiesc de cultură.

Invitat de Societatea pentru colaborare creștin-evreiască din Fulda, autorul evreu a denunțat ostilitatea față de evrei drept una dintre cele mai primitive și mai vechi prejudecăți ale istoriei.

Date fiind profanările cimitirelor evreiești și alte asemenea manifestări, ar trebui să-ți pui mereu întrebarea: cum se explică imaginile antievreiești, fără convingențe cu evenimente trăite, la oameni care n-au văzut niciodată un evreu?

Stereotipuri antisemite clasice sînt difuzate, afirmă Ginzel, și în actualele emisiuni de televiziune. „Ei erau săraci, acum sînt bogați și dispun de putere și influență”, s-a declarat aici cîndva, în timp ce s-a trecut sub tăcere sărăcia crasă a multor evrei. Referențial a caracterizat răspîndirea dișeelor antievreiești în masă media drept un scandal. Cum se pot crea imagini negative și prin trecerea sub tăcere a unor fapte — a demonstrat el în cursul acelei seri,

prin numeroase exemple. Astfel, se obișnuia să nu se invite evrei, cînd în asociații sau colegii se discutau probleme de viitor: de pildă, din domeniul ecologiei. „Evreii sînt potrivii (?) pentru trecut”, a declarat Ginzel decepționat.

Referențial a abordat prezentați cîndva vorbit despre antisemitismul existent în stare latentă în Germania. Peste 50% dintre germani sînt contaminați de acest flagel. Antisemiții notorii pot fi socotiți potrivit unui sondaj de opinie, între 4 și 15%.

Ocupîndu-se de situația social-politică a evreilor în Germania, Ginzel a declarat că aceștia ar trebui să se pronunțe permanent în favoarea politicii juste a Israelului, deși ar fi expusi unor permanente atacuri din stînga și din dreapta. „Ginzel și-a exprimat, totuși, încrederea totală că statul de drept îi poate apăra pe oameni și că, desigur, democrația nu trebuie să fie o uniune de marionete. Tăcerea și privirea impasibilă asupra evenimentelor nu trebuie considerată drept aprobare”. Întrebat despre sentimentele sale față de antisemitismul latent, Günther B. Ginzel a conchis: „În ciuda lui, este o plăcere să fi evreu”.

WOLFGANG HOHMANN

Se întocmește „Cartea morților”

Arhiva documentară a rezistenței austriece proiectează, după o idee generoasă, citirea nominală a tuturor victimelor austriece ale Holocaustului. „În felul acesta trebuie să se arate că evreii austrieци nu au fost o masă anonimă, nu au constituit doar un număr statistic, ci, în spatele acestuia, existau zeci de mii de destine individuale”, a subliniat conducătorul arhivei, dr. Wolfgang Neugebauer. În același timp se speră ca, prin acest proiect, să se poată obține, pentru prima oară, date exacte asupra numărului victimelor austriece ale Holocaustului. Evaluările de pînă acum în această privință variază, după datele arhivei, între 50 000 și 66 000. Evaluările cele mai exacte provin de la dr. Jonny Moser, membru al prezidiului arhivei; acesta apreciază numărul total al victimelor evreiești ale național-socialismului din Austria la 63 459.

Întrucît aproape toate persoanele sînt consemnate pe lista de transport și pe alte documente similare, în cadrul proiectului citat, va fi posibil nu numai să se verifice acest număr, ci și să se cerceteze în mare parte destinele individuale nelămurite”, declară Neugebauer. În felul acesta, ar putea fi demnitate

argumentația neonaziștilor, care, de ani de zile, consideră imposibilitatea determinării exacte a numărului victimelor ca dovadă că nu s-a exercitat un asasinat în masă, sistematic, asupra evreilor, a accentuat conducătorul arhivei documentare.

Aici există convingerea că soarta unor mari părți a evreilor deportați și uciși poate fi reconstituită. Se deduce aceasta din exemplul „Cărții memoriale pentru evreii germani exterminați”, care a fost alcătuită de Arhiva federală germană de la Koblenz, printr-o muncă de mulți ani. Și olandezi au întreprins cercetări documentare asupra soartei victimelor Holocaustului, sintetizîndu-le într-o carte memorială de 33 de volume. În afară de acestea, există documentații pentru fiecare lagăr de exterminare, ca, de exemplu, „Cartea morților de la Theresienstadt”.

Durata proiectului: șase ani; costul estimat: 12,8 milioane silingi. Inițiativa Ministerului Științei, arhiva documentară a alcătuit mai întîi un studiu-pilot, în care cercul de persoane interesate, ca și sursele și posibilele variante ale proiectelor să fie consemnate. După indicațiile lui Neugebauer, actualmente se alege varianta de proiect ce va fi finanțată de resortul științific.

Conducătorul arhivei documentare tinde spre varianta apropiată de cea olandeză, care conține cam 192 000 de nume, cu data și locul nașterii, destinația deportării și — pe cit s-a putut stabili — data morții. Dacă Ministerul Științei nu va suporta toată cheltuiala, Neugebauer va apela și la fondurile altor instituții.

Întrucît deportările primilor ani de război nu au fost transporturi cu destinații exprese pentru nimicire și o parte a acestor deportați a supraviețuit, după Neugebauer, listele cu numele acelor persoane care, în 48 de transporturi, au fost deportate din Viena între 1941 și 1944 constituie cel mai important temel pentru cuprinderea nominală a victimelor austriece ale Holocaustului. O colecție completă a acestor liste de deportați se găsește la International Tracing Service (ITS), al Comitetului Internațional al Crucii Roșii, de la Arolsen, Germania. Conducătorul arhivei documentare a accentuat că ITS rezolvă numai cereri ale foștilor internați din lagărele de exterminare și ale celor de la muncă forțată.

Mai este disponibilă, ca sursă, o versiune microfilmată a listelor de deportați păstrate la Arolsen, pusă la dispoziție de Arhiva de la „Yad Vashem” din Ierusalim. Dar nu toate documentele mai sînt lizibile. Alte liste cu nume ale diferitelor transporturi mai există în arhivele de la Ierusalim și Paris.

DECESE

Brebanaru Eugenia (74 de ani). ROMAN: Iancu Haja (72 de ani). SIBIU: Klein Martin (82 de ani); Rosenfeld Eduard (82). SUCEAVA: Kriegsmann Samuel-David (65 de ani). TIMIȘOARA: Bereny Magda (71 de ani); dr. Ceausanschi Rudolf (76 de ani); Dr. Ceausanschi Rudolf; Gutman Maria (83); Keckskemeti Iudit (56); Rosenberg Moses Farkas (94); Schneider Gertruda (63); Steru Sara (77); Tap Eva (57); Weinberg Ibolya (79). TULCEA: Aizic Zisu (84 de ani); David Grinberg (69); Danilov Leon (78).

La moartea lui DAVID NUTA, colegii de la Centrul pentru studii istorice evreilor din România, din cadrul F.C.E., își exprimă profundul regret.

Mina și Erwin anunță împlinirea unui an de la dureroasa despărțire de soțul și tatăl iubit, arhitectul grafician MARCEL LAURIAN.

Au rămas durerea și amintirea luminoasă a unui om minunat.

S-au împlinit șase ani, la 14 Iulii, și se împlinesc opt ani, la 19 Heșvan, de la decesul neprețuitorului mei părinți TIVIA și SIMCHA GROPPER — Galați. Atomistivul să-i adăpostescă sub aripile Sale și să păstreze sufletul lor printre cei pururea vii. Să se odihnească în liniște și în pacea veșnică. Binecuvîntată le fie amintirea!

ECOURI LA O CONFERINȚĂ DE PRESĂ

La 30 octombrie a.c., a avut loc, la sediul Federației Comunităților Evreiești din România, o conferință de presă, în cadrul căreia Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a prezentat situația creată prin atacurile antisemite care apar sistematic în ultimii ani și a deplins pasivitatea ziarelor și revistelor din țară, faptul că acestea nu au iutudine, nu combat asemenea manifestări, periculoase nu numai pentru obștea evreiască, dar și pentru România, lovind în interesese tinerei democrații românești.

Domnia Sa a arătat că se face vinovată de pasivitate și Procuratura Generală a României, care, deși sesizată de Federația noastră, a târâgănat timp de un an rezolvarea acestei sesizări și, până la urmă, a și respins-o, afirmând că nu există text de lege care să permită deschiderea unei acțiuni împotriva celor vinovați de instigare, de calomnierea etniei noastre.

Redăm în continuare citeva ecouri din presa românească după această conferință de presă.

„DREPTUL DE A FI EGALI ȘI DE A FI DIFERIȚI“

„Meridian“, din 31.X.1992, articol semnat de Cristina Trepcă

Șeful comunității evreiești s-a referit în mod special la articolele care, cu regularitate ciclică, apar în revista „Europa“, sub semnătura lui Ilie Neașu, și care l-au determinat să considere că agitația antisemită, pornită în România imediat după ianuarie 1990, ia acim forme acute. În urma unui astfel de articol, apărut în mai 1991, Șef Rabinul a făcut o plingere scrisă procurorului general al republicii, însoțită de o cerere de punere sub urmărire penală a autorului, conform acelor articole din textul legii care condamnă propagandă naționalist-șovină, fascistă și alțarea la ură rasială. Răspunsul a fost așteptat îndelung și nu a venit. Conducătorii evreilor din România au cerut atunci personal procurorului general să ia măsurile pe care le prevede legea, dar, conform afirmațiilor Șef Rabinului, li s-a răspuns că acel Cod Penal la care se tot refereau era făcut de Ceaușescu și apoi, că nu există nici un text de lege în textul cărui sa deschidă urmărirea penală. Reprezentantii cultului mozaic au cerut să li se dea în scris acest răspuns, ca pe baza lui, să ceară Parlamentului să facă o lege. Răspunsul l-au primit... după un an.

O ANONIMĂ POATE FI SCRISĂ DE ORICINE

„România liberă“ din 31 octombrie 1992 :

„O scrisoare anonimă plină de insulte ordinare la adresa poporului român, a ostirii și a culturii române“, astfel califică dr. Moses Rosen, șef rabinul cultului mozaic din România, scrisoarea anonimă publicată săptămîna trecută de revista „Europa“. Scrisoarea, prezentată ca fiind primită din Haifa, a fost reprodusă de săptămînalul amintit, care și-a căpătat faimă prin campania virulent antisemită pe care o promovează. „Europa“ a trimis copii după această scrisoare autorităților, Parlamentului, ambasadelor S.U.A. și Israelului la Bu-

„Astfel stînd lucrurile, a continuat Șef Rabinul Rosen, nu este de mirare că revista „Europa“ a continuat atacurile împotriva noastră, simțindu-se mai mult decît încurajați, chiar ocrotiți. Și asta pentru că organele chemate să ne protejeze n-o fac“. În continuare D-sa a spus: „Pentru noi, apariția unui asemenea text nu e un pericol, explică Șef Rabinul, însă este un mare pericol pentru tineret, care nu știe, nu cunoaște istoria și nu înțelege. Eu sînt numai rabin, nu sînt profet și, atunci, vă întreb pe lvs., unde o să ajungem?“.

Și, ca dovadă că nu în răspunsul jurnaliștilor îi stătea speranța, Șef Rabinul a informat că a adresat încă o scrisoare tuturor partidelor politice în care cere un ajutor ce nu poate veni decît de la ele. În ciuda declarațiilor împotriva antisemitismului, făcute din belșug de oamnenii politici, continuă atacurile împotriva lor.

Șef Rabinul a încheiat, spunînd că el este român devotat și că a dovedit-o și că nu cere pentru evrei care doresc să rămînă în România decît să li se dea „dreptul de a fi egali și de a fi diferiți“.

curești. Într-o scrisoare deschisă adresată dlui Ilie Neașu, directorul revistei „Europa“, dr. Moses Rosen afirmă că o anonimă poate fi scrisă de oricine român, evreu sau turc, de orice provocator sau incoștient și ea nu probează nimic, pentru că nimeni nu-și ia răspunderea conținutului ei. „Dacă dv., în publicația pe care o conduceți, insultați, calomniați, injurați pe evrei cu tot felul de minciuni, a trecut cuiva prin cap să facă vinovat poporul român de aceste faptele?“ (U.V.)

„S.O.S. LA SINAGOGĂ“

„Libertatea“ din 31 noiembrie 1992, articol semnat de M. Rădulescu.

Deschis abrupt prin intrarea în subiect — „problema agitației antisemite“ —, întîlnirea a continuat la aceiași parametri de intensitate, Eminența Sa dl Moses Rosen condamnînd deosebit de dur mentalitatea și activitatea celor ce consideră drept lap ispaștor, în situații de criză, acum ca întotdeauna, evreul [...] Dl Moses Rosen a fost obligat să povestească în ce constă cel mai important cap de acuzare al pledoariei sale, anume scrisoarea — publicată recent de revista „Europa“ — sub semnătura unui oarecare Ilic Ștrul, scrisoare incitantă, considerată dacă nu falsă, cel puțin nesemnificativă, dat fiind anonimatul autorului. Dar aceasta a fost numai picătura care a umplut paharul, intrucît s-a arătat că „de peste doi ani se duce o campanie de anvergură de amenințări și minciuni la adresa evreilor“, timp în care Federația a făcut de nenumărate ori apel la justiție, depunînd reclamații pe-

nale (împotriva „Europei“ lui Ilie Neașu).

Mai grav a fost considerat faptul că, în afara revistelor „Europa“ și „România Mare“, atacuri antisemite au fost caracterizate și cele din „Dimineața“ (de două ori), exemplificîndu-se cu un articol al lui Viorel Roman, în care se vorbea despre „Partida evreiască: Roman-Severin—Stolojan“. Moses Rosen fiind foarte intrigat că asemenea aberații apar în ziare de circulație.

Un protest a fost adresat, de altfel, tuturor partidelor politice (mai puțin P.R.M.), în care se condamnă ferm exacerbarea manifestărilor antisemite, lansîndu-se, totodată un S.O.S. instituțiilor statului și factorilor politici.

Reprezentînd o comunitate care a suferit foarte mult de-a lungul istoriei, apare de înțeles sensibilitatea sporită și implicit riposta promptă a reprezentanților săi. [...]

„O COMUNITATE CARE ARE DREPTUL LA ADEVĂR“

„Tineretul liber“, din 31.X.a.c., articol semnat de Roxana Crucearu

Ieri, la sediul Federației Comunităților Evreiești din România, a avut loc o conferință de presă susținută de Șef Rabinul Moses Rosen. În cadrul întîlnirii cu ziaristi, domnia sa a lansat un apel către presă, care este rugată să facă lumina și să oprească alunecarea spre antisemitism a unei părți a populației, manipulat de minciunile propagate de partidele extremiste, în special Partidul România Mare prin ziarele „Europa“ și „România Mare“.

„Săptămîna trecută, a afirmat dl Moses Rosen, ziarul „Europa“ a publicat o scrisoare sosită de la Haifa, semnată, Ilic Ștrul. În text sînt aduse acuze și insulte poporului român, armatei și culturii române“. În același context, în zia-

rul „Dimineața“ din 11 oct., prof. dr. Viorel Roman vorbește despre „partida evreiască“, din care ar face parte... Petre Roman, Adrian Severin și Theodor Stolojan. Procuratura, sesizată imediat în legătură cu scrisoarea din „Europa“, a răspuns și de această dată negativ, afirmînd că nu există cadrul legal pentru a-l pune sub urmărire penală pe dl Ilie Neașu, redactorul șef al „Europei“. În legătură cu faptul că Federația Comunităților Evreiești nu are în acest moment un reprezentant în Parlament, Șef Rabinul a răspuns că această absență reprezintă o formă de protest, repletate sesizări ale Comunității în legătură cu exacerbarea antisemitismului rămînd fără ecou.

DREPTUL LA REPLICĂ NERESPECTAT

Intrucît Eminența Sa a trimis, la 26 octombrie 1992, redacției ziarului „Adevărul“ scrisoarea și aneaa de mai jos, iar pînă la închiderea ediției actualului număr al revistei noastre „Adevărul“ n-a publicat aceste texte, le publicăm noi, spre știința cititorilor.

DOMNIEI SALE DOMNULUI

DUMITRU TINU
redactor-șef al ziarului „Adevărul“
Piața Presei Libere nr. 1
RUCUREȘTI

Intrucît, în articolul apărut în ziarul Dvs. din 22 octombrie 1992, sub titlul „Un tzadik pe urmele lui Eminescu“, sub semnătura dlui C. Stănescu, cu prilejul apariției studiului meu „Eseuri biblice“, se ridică din nou problema scrisorilor mele către Academia Română din 1980, în legătură cu volumul IX din Operele lui Mihai Eminescu și intrucît am dreptul la replică și cu atât mai mult această replică e necesară spre a pune capăt, o dată pentru totdeauna, unei campanii diversioniste care se duce de 12 ani, vă rog să binevoiți a face loc în ziarul Dvs. alăturatului răspuns menit să pună la punct lucrurile.

Cu deosebită considerație,

Dr. MOSES ROSEN
ȘEF RABINUL CULTULUI MOZAIK

DE LA NOAH LA... EMINESCU

Dl Stănescu mă măgulește că apoceri eri elogioase la adresa cărții mele „Eseuri biblice“. Mi mulțumesc cu atât mai mult cu cît am scris acest studiu, tocmai pentru ca neevreii să înceapă să ne cunoască mai bine și astfel minciunile și calomniile cu care suntem împrascați să fie spulberate.

Cu acest prilej însă, dl Stănescu se oprește la două capitole din această carte, între care face o legătură. E vorba despre unele reflecții despre NOAH contemporanul potopului și de... scrisoarea mea către Academia Română din octombrie 1980 în legătură cu apariția volumului IX din Operele lui Mihai Eminescu.

Am dat dinadins publicității acest document, spre a demonstra reaua credință a celor care, în acești 12 ani, de cînd am scris această scrisoare, au publicat doar fragmente scoase din context, falsificîndu-i astfel conținutul.

Întreaga scrisoare e un omagiu adus lui Eminescu. Seriu acolo: „Respectăm pe Lucașefărul poeziei românești“. „Geniul său poetic, gîndirea sa filozofică fac parte din patrimoniul culturii universale“. „Tocmai de aceea este o insultă pentru memoria sa, este o profanare a personalității sale cînd se dau publicității asemenea articole scoase de dînsul, sub influența desăntăteii propagande antisemite din acea vreme“.

Protestul nostru nu era, nicidecum, împotriva lui Eminescu, care în întreaga sa operă poetică — și în această operă și nu în notele de la „Timpul“ se află geniul eminescian — nu are niciieri nici o urmă de antisemitism.

Protestul nostru era împotriva acelor care, pentru aceleași motive în „Săptămîna“ din 5 septembrie 1980 (ziarul P.C.R. din București) au lansat prin articolul „Ideauri“ campania antisemită, iar în octombrie 1980 au lansat cîinci mii de exemplare ale unui volum de note jurnalistice dintre care unele menite să ațîțe ura și disprețul împotriva noastră.

„Opere complete“? Motivarea aceasta că musai trebuie să publici tot ce a scris autorul nu stă în picioare. Celine, în Franța, a colaborat cu ocupantul hitlerist. La publicarea operelor sale, aceste articole penibile nu și-au găsit loc în volumele apărute.

Îmi mai spunea regretatul Mihai Beniuc, care în 1940, la împlinirea a 50 de ani de la moartea lui Eminescu a condus acțiunea de publicare a operii sale (nu uitați că anul 1940 e anul ascensiunii la putere a legionarilor): „Nici nu mi-a trecut prin gînd să le public. Are fiecare om rușinea lui, dar aîmîni nu i-o pune pe piedestal“.

Declanșarea concomitentă a campaniei antisemite făcînd în oficiosul P.C.R. — București „Săptămîna“ (articolul „Ideauri“ — 5 septembrie 1980, ghicită cine l-a scris? Se împlineau în acea zi, 40 de ani de la venirea la putere a alianței Antonescu—legionari) era, oare, o simplă coincidență?

Aceste „fenomene“, care s-au succedat cu multe alte atacuri antisemite sabbatice, erau, oare, posibile fără consimțămîntul lui Ceaușescu? Trebuia, oare, să tăcem, să ne resemnăm, să primim loviturile fără să protestăm?

„Tzadik“ înseamnă un „om drept“. Relativitatea noțiunii acesteia la NOAH este tocmai provenită din faptul că n-a mișcat un deget spre a se opune potopului de ură care se revărsa și care

era menit să aducă după sine celălalt potop — acela de distrugere totală.

După cele ce am pătimit noi în timpul Holocaustului, trebuia și eu, oare, să tac și să accept primejdia?

N-am făcut-o atunci. Refuz să o fac azi, în pofida tuturor amenințărilor. Am fost atunci animat de dragoste și devotament față de această țară, sunt animat la fel și azi de aceleași sentimente.

Toate argumentele mele, publicarea textului integral al scrisorii, nu ajută însă. E un fel de „dialog al surzilor“. Numai că eu aud ce spun ceilalți și răspund. „Ceilalți“ nu vor să audă și de aceea nici nu le convine să răspundă.

Sunt convins că dl Stănescu are însă urechi care vor să audă. De aceea scriu aceste rînduri.

Apoi, aș vrea să pun o întrebare către un Tzadik, un om drept:

Ce ar fi dacă dl Stănescu ar citi în opera unui geniu al omenirii insulte, calomnii, ațitări împotriva poporului român? L-ar lăsa inima să tacă?

În sfîrșit, pentru că, odată cu această scrisoare, sună ceasul adevărului (la propriu și la figurat), voi îndrăzni (cine știe la ce furtimă mă expun din nou), da, voi îndrăzni să scriu următoarele:

Știam că idolatria a dispărut de mult. Dacă dl Stănescu va dori și va avea timp să mai răsfoiască prin „Eseurile“ mele, va afla că noi nu știm ce e aceea „infallibilitate“. Toți suntem supuși păcatului. Nimeni nu e idol, nici Moise, nici patriarhii. Nimeni.

Ei bine, să presupunem că am cutezat să scriu un cuvînt de critică (fără nici o jignire, nici un cuvînt peiorativ, ci exact contrariu); atît de greu mi-e păcatul, ca după 12 ani, cînd scriu niște gînduri de talmăcire a Bibliei, odată cu egoiile să mi se amintească „păcatul meu originar“?

Englezii li au pe Shakespeare, francezii pe Hugo, Germania pe Goethe. Cîte critici, cîte reflecții nu s-au făcut pe seama acestora? Au devenit criticii prin aceste niște „antinglezi“, „antifrancezi“, „antigermani“?

Și în fine, o ultimă întrebare. Criticul Negoiteșcu și alții au publicat studiul în care vorbesc despre „Eminescu, protolegionarul“. S-a dezlăntuit oare o vijelie similară drept reacție la utilizarea unui termen atît de dur, la o calificare atît de nedreaptă a poetului, a cîntărețului dragostei de om și de întreaga creație?

Nu e oare această campanie împotriva mea cusută cu ață albă?

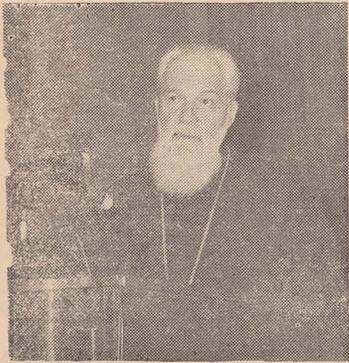
În concluzie. Nu mă socot Tzadik, strădania vieții mele a fost să merit această calificare. În nici un caz însă nu voi admite „tactica“ de a mă împinge pe banca acuzaților. Acolo e locul gol, căci cei care li merită vor să scape și fac diversivuni.

Bine a făcut, deci, dl Stănescu că a legat cele două capitole: Tzadikul NOAH și scrisoarea... către Academie.

Dacă NOAH a tăcut și și-a pus sub semn de întrebare calificarea, noi, fără velleități „tzadikiste“, nu o vom face. Tăcerea lui NOAH a avut ca urmare Potopul. Tinăra democrație românească, generația umanistă a acestui popor, toți bunii patrioți nu vor lăsa ca tragedia să se repete. Iar Dumnezeu ne va ajuta să vedem din nou soarele armoniei pe aceste meleaguri.

LANSAREA CĂRȚII „ESEURI BIBLICE“

O declarație categorică a I.P.S.S. Mitropolitul dr. Nicolae Corneanu (publicată în „Invierea”, revista Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului).

Cuvîntul dlui Prim Rabin dr. Ernst Neumann

Era logic ca, după Capitală, noi să fim primul oraș în care această nouă operă de inestimabilă valoare să fie prezentată.

Cartea ce ne-o oferim, Eminență, constituie, prin excelență, prezentarea, tălmăcirea, comentarea, luminarea celor cuprinse în Cartea Cărților.

Cită deosebire între vremurile în care locul unei astfel de cărți era pe rug și zilele noastre, când, iată, această Carte este propagată în Sanctuarul spiritual al orașului, în Aula Magna a Universității noastre de Vest!

Citind Cartea, stămați auditorii, vă veți da seama, o dată mai mult, în ce a rezidat puterea noastră, de ce, în pofda atîtor încercări crude, criminale, genocidul, în ce ne privește, n-a reușit decît în parte și am sfidat toate nenorocirile care s-au abătut asupra noastră.

Vă vorbește unul care consideră că un mare har, ca o bunăvoință deosebită din partea Proniei Ceresti posibilității, ca în ultimii 44 de ani din cei 51, de cînd se află pe acest post de veghe, să-mi fi desfășurat activitatea sub înalta și atît de autentică conducere a unei dintre cele mai distinse personalități ale iudaismului contemporan.

De peste 50 de ani, Domnia sa propovăduiește, într-o formă sau alta, cele cuprinse în această operă, de zeci de ani putem studia cu nesat exegezele, apărute cu periodicitate în „Revista” noastră, operele premergătoare. Acum ne oferă incununarea lor, prin aceste „Eseuri biblice”, care vor deveni o carte de căpătîi pentru toți cei ce vor să afle esența concepției noastre religioase, bogata învățătură a Bibliei și a celorlalte opere ale noastre de o neasemnată valoare.

Din fiecare eseu în parte iriază dragoste de om, promovarea virtuții, definierea sensului nobil al existenței umane. S-ar putea să nu-i dezarmeze pe cei răuvoitori, pe cei ce desconsideră Cartea Cărților, izvorul nesecat de etică și dragoste de semenii?

Prin cîteva trăsături doar, țin să amintesc lupta acerbă, temerară, riscantă, dusă de autorul „Eseurilor biblice” în

„Răbufnirile de antisemitism, ca și orice discriminări întemeiate pe deosebiri de rasă sau etnie, sînt semne de primitivism, complet străine omului civilizat al vremii noastre. Ele fac rău societății în care apar, dar chiar și persoanelor care le practică. [...] Și în vremea noastră se întimplă ca, ici și colo, să izbucnească focul unor manifestări antisemite, pe care le credeam dispărute pentru totdeauna. Ca aceste manifestări să nu se asemeze focului care se transformă în incendiu, trebuie să punem fiecare mîna pe coșele de apă și să stingem focul, să nu-l lășăm să se întindă, să anihilăm, adică, orice alunecări spre antisemitism, spre șovinism și vrăjmășie etnică”.

perioada totalitaristă, pentru salvarea măcar a celor mai importante instituții ale noastre de cult și cultură, pentru a asigura viabilitatea, chiar dacă împrejurările erau atît de vitrege, a comuni-tăților din țară și alăturarea — celor care o doreau — reconstrucției Țării Sfinte, avînd temelia pe cenușa crematoriilor de la Auschwitz și din atîtea și atîtea alte lagăre de exterminare.

Niciodată de pe buzele Eminenței Sale nu s-a făcut auzit vreun cuvînt prin care să aducă prejudicii Patriei. Din contră, n-a încetat, chiar și în cele mai întinsecate vremuri, să aducă servicii de majoră importanță pentru Patria noastră, pentru poporul român. N-a încetat să accentueze că nu există nici o contradicție între dragostea față de Sion și profundul devotament, înflăcăratul patriotism față de țara în care, de peste șase sute de ani, ne aflăm și al cărei popor blajin, blînd, ospitalier, binevoitor este atît de aproape de sufletul nostru, de a cărei cultură ne-am îmbibat și pentru binele căruia n-am încetat să depunem toată strădania noastră, pe toate tărîmurile vieții.

Să-mi fie permis să intercalez aici cuvintele primului ministru Theodor Stolojan. „Îngăduiți-mi, a spus dumnealui, să fiu puțin profet. Viitorul nostru va fi frumos, nu pentru că aducătorii de furtună s-au risipit, ci pentru că am învățat să ne cunoaștem mai profund, dînd astfel posibilitatea iubirii să se reverse între noi. O datorăm aceasta multilor oameni minunați, români și evrei, pe care Eminența Sa dl dr. Moses Rosen ni ilustrează”.

Ii împărtășim, firește, întru totul viziunea. Dar pentru că aducătorii de furtună să se risipească, pentru că să nu ne îngrozim vîzînd pe ecranul televizorului fluturînd drapеле cu zvastică și salutul la Hitler, trebuie să se acționeze. O face cu prisosință, și în această minunată lucrare a sa, dl Șef Rabin, o face zi de zi, dar trebuie să i ne alăturăm cu toții. Și am convingerea că, după lecturarea cărții lansate astăzi, vom deveni cu toții combatanți în această direcție.

Zilele trecute, colegul Cornel Ungureanu mi-a dăruit o carte recent apărută: *Eseuri biblice*, a distinsului cărturar dr. Moses Rosen, Șef Rabin al Comunității evreiești din România. În timpul lecturii, am trăit o firească bucurie și o profundă emoție, stîrnite de o dublă motivație: pătrunderea în „taine” ale nemuritoarei Bibliei, acea „Carte a Cărților”, chintesență a înțelepciunii și simțirii întregii omeniri, mesaj permanent de iubire și înțelegere între toți locuitorii mult încercatei noastre planete; apoi, redescoperirea — prin mijlocirea paginilor cu caracter memorialistic — a unei mari personalități de cărturar și militant, diplomat și luptător, purtător de credință și apărător al oropsitului său neam, personalitate complexă, așa cum a fost autorul acestei cărți de-a lungul a peste patru decenii de totalitarism. Paginile evocatoare ale unei străvechi și perene religii vin astăzi să nuanțeze și să completeze conduita unei vieți de excepție, viață și destin care ne-au fost prezentate, la adevăratele lor dimensiuni, într-o scriere cu caracter autobiografic a aceluiași autor. *Primejdii, încercări, miracole* (București, 1991).

Autorul însuși consideră propria sa scriere ca fiind doar „o picătură într-un ocean”, un „ocean” de experiențe și trăiri care au traversat milenii de istorie umană, dominată de învățătura străveche și totuși mereu nouă a *Cuvîntului* biblic. Sugerînd destinul sinuos al „Cărții Cărților” de-a lungul veacurilor și mileniiilor, controversata ei permanență în conștiința omenirii, dr. Moses Rosen constată, pe bună dreptate, chiar din paginile introductive: „A fost tradusă în toate limbile Pămîntului. Poeții s-au inspirat din versetele ei, învățații au încercat să-i pătrundă înțelesurile și filozofii i-au studiat „tainele”. În același timp, ea a fost „distrușă”, cînd s-a dat foc templelor și sinagogilor, a fost arătată în piețe publice. De la Nabucodonosor și pînă la Stalin, ea, Tora, învățătura, constituie un ghimpe în ochii tiranilor Pămîntului, o piedică în drumul lor spre înrobirea oamenilor. [...] ea s-a afirmat ca o *Magna Charta*, o mare Constituție a drepturilor umane” (p. XIII).

După opinia noastră, întreaga Biblie concentrează în sine principii și modele ale unei civilizații superioare, respingînd, prin înseși sensurile ei profunde, practica animalică a naționalismelor exacerbate, a urii de rasă și de limbă, a autodafeurilor medievale, ca și cea a lagărelor de exterminare din secolul nostru. Cei care au cultivat sau mai tîrziu să cultive asemenea practici se situează cert în sfera subumanului, prin înșasi respingerea și necunoașterea Cărții Sfinte. Semnificația fundamentală a comentariilor biblice prezente în volumul care se află în atenția noastră — în esență, a celor cinci cărți ale Torei —, așa cum ne sînt ele mijlocite și „tălmăcite” de dr. Moses Rosen, constă în dezvăluirea, *mereu actuală*, a celor mai nobile năzuințe și idealuri ale întregii umanități. Nu întîmplător, în eseu *Simbolul Adam*, ni se comunică secretul de fond al permanenței biblice: „Ea oglîndește, în toate generațiile, năzuințele și idealurile umanității. Aplecîndu-se asupra ei, omul tuturor veacurilor și al tuturor civilizațiilor găsește propria-i poveste, deapănă firul vieții sale, cu toate înclîcirile și cu toate regăsirile sale. Cit de schimbată ar fi fost soarta sa, cite nenorociri i-ar fi fost cruțate, cite catastrofe ar fi evitat, dacă el ar fi știut să învețe cite ceva dintr-însa!” (p. 29). O învățătură, deci, care nu se epuizează niciodată. În același eseu, ni se spune: „Omul — coroana Creațiunii — a căpătat rolul de asociat al lui Dumnezeu la opera de perfecționare a acestei lumi. [...] Creatorul e stăpîn peste tot ce se află în acest univers. Un singur lucru scapă din sfera atotputerniciei Sale și aceasta este voința omului, liberul său arbitru, facultatea-i de a alege între bine și rău” (p. 30). Nu putem să nu remarcăm cit de asemănătoare este această viziune generoasă cu cea afirmată de un mare gînditor și umanist al Renașterii quattrocentiste, Pico della Mirandola, în celebra *De hominis dignitate!*

Cum bine se știe, religia lui Israel este, prin excelență, religia Cărții — firește, a „Cărții Cărților” — adevăr confirmat cu prisosință de remarcabilele eseuri care, în capitolele *Dumnezeu, Tora, Israel și Niște oameni de treabă*, dezvăluie sensurile și descifrează simbolurile divine din primele cărți ale textului cunoscut de noi sub denumirea *Vechiul Testament*. De la momentul Creațiunii

Omului (*Simbolul Adam*) și pînă la vremea stingerii marelui Moise (*Leagînă și mormîntul lui Moise*), ni se relevă, în interpretarea textuală a dr.-ului Moses Rosen — bogată în sugestii și formule stilistice care frizează *literatură* —, năsterea și cursul dramatic al poporului lui Israel în drumul său spre mîntuire, bra epoca marilor Patriarhi, a străvechilor părinți ai poporului evreu, a lui Avraham și a urmașilor săi direcți, pe care noi îi cunoaștem din citirea creștină a Vechiului Testament, din pîdele care ne-au însoțit existența, din filosofia și morala Antichității orientale, din literatura și arta multiseclară a bătrînilor noastre Europe. Să ne gîndim doar la fresca lui Michelangelo ce împodobește tavanul Capelei Sixtine, la Moise din biserica romană San Pietro in Vincoli sau la *David* de la Galleria dell'Accademia din Florența! Iar dacă ne referim la literatura secolului nostru, e suficient să pomenim doar celebra tetralogie a lui Thomas Mann, *Isosif și frații săi!* Biblia deci — un izvor nesecat de Revelație Divină, de revelații filosofice, morale și artistice! Căci ce poate fi mai moral, chiar și pentru omul zilelor noastre, decît respectarea întru totul a *Decalogului*, chintesența unui sistem etic produs de o experiență omenescă multiseclară? (cf. *Să gîndim un pic despre Cele Zece Porunci*, p. 40—43).

Astfel, dezvoltînd sensul *Dumnezeiesc* și implicit uman al textelor din *Vechiul Testament*, al coroborîrii Legii din Cer pe Pămînt, al simbolurilor care intruzează istoria zbuciumată a poporului coroborîtor din Avraham, în strădania sa de a atinge „Pămîntul făgăduinței”, dr. Moses Rosen se adresează de fapt întregii umanități contemporane. În totalitatea ei, cartea sa este un elogiu adus *Cuvîntului*, căci el este creația lui Dumnezeu, el, *Logosul*, se află la începutul începuturilor. Ni se spune: „Cuvîntul e sînt, căci printr-însul Creatorul a pus capăt haosului. El e temelia Creațiunii și subzînzîrea lui ar face să se cutremure lumea”; printr-însul s-au armonizat elementele și ciocnirea dintre ele a luat sfîrșit” (p. 66). Biblia este cuvînt și cunoașterea ei, în epoca noastră incertă, poate însemna pacea și regenerarea moraliă.

Se disting în structura cărții dr.-ului Moses Rosen două mari părți componente: prima, care se referă la specificitatea poporului lui Israel în lumea contemporană (capitolul *A fi evreu*), a cărei conduită este susținută de inițierea în marea învățătură biblică (cf. capitolele citate anterior) și de respectarea sărbătorilor tradiționale (capitolul *Calendarul iudaic*); precum și o a doua mare parte, care evocă personalități, întîmplări, aniversări sau comemorări, pagini zguduitoare din istoria poporului evreu în secolul nostru (cf. cap. *Holocaust*), multe consemnate de istoriografia zilelor noastre și care constituie pete întinsecate pe conștiința continentului european, cum ar fi acea „Noapte de cristal” din Berlinul lui Hitler sau șirul de pogromuri care au provocat, în diverse țări, tragedia a mii și zeci de mii de familii. *Holocaust* însemna „ardere de tot”, în echivalentul ideologilor nazisti *Endlösung* („soluție finală”), adică nimicirea totală a străvechii învățături iubitoare de oameni, precum și a purtătorilor ei. Sînt zguduitoare acele pagini din cartea dr.-ului Moses Rosen care ne recheamă din adîncurile memoriei pe acei tirani ai spiritului care au pingărit, prin crimele lor, istoria umanității: împăratul Titus, cu arderea Templului din Ierusalim, marele inchișitor Torquemada, cu autodafeurile sale, hatmanul Bogdan Hmelnițki, care a ars numeroase comunități evreiești din Ucraina, în miezul veacului al XVII-lea, sau Adolf Hitler,

LA TIMIȘOARA

cu monstroasele sale lagăre de exterminare, unde au pierit, în plin secol XX, milioane de nevinovați.

Să nu lăsam oamenii să uite este titlul unui mișcător eseu, dar, totodată, și o chemare către omienirea contemporană, în care — de ce să nu o recunoaștem? — forțele răului, ale șovinismului și antisemitismului, încep treptat să-și ridice capul și să-și motiveze — deocamdată doar „ideologic” — jocul sinistru al paranoiei. Mesajul adresat cititorilor în evocările dr.-ului Moses Rosen este fără echivoc: „Să fim deci minți. Să nu lăsam oamenii să uite. Să scuturăm conștiința popoarelor. Holocaustul — să săvârșim prin aceasta o altfel de «ardere de tot», a răului, a nelegiuirii” (p. 355). Cu alte cuvinte: neuitarea trebuie să ducă la victoria forțelor spiritului, ale păcii și înțelepciunii, ale adevărului și fraternității, în dauna răului și a crimei. Se simte, din întregul context al eseurilor dr.-ului Moses Rosen, că această chemare nu se adresează doar intelectualilor din România sau din alte părți, ci fiecărui om de bun simț de pe suprafața planetei noastre.

Paginile din a doua parte a cărții Șef Rabinului dr. Moses Rosen evocă — firește, fragmentar — nu numai prodigioasa sa activitate pusă în slujba protejării Comunității evreiești din România față de vicisitudinile unei istorii autohtone de peste patru decenii, ci și marile sale modele existențiale sau personale, care i-au marcat conduita și vizitarea de autentică cărturar și de protector al celor oprimați (cf. cap. *Personalități*). Afinitățile se îndreaptă, firește, spre amintirea minunaților săi părinți, apoi spre învățați și oameni ai credinței care au cultivat și conservat la noi tradiția rabinică în cel mai elevat și uman înțeles al sintagmei. Alături de aceștia, sint magistral evocate figura blindă, precum și spiritul duhovnicesc ale celui care a fost părintele Gala Galaction, iscusitul talmăcitor al Bibliei, scriitor de seamă și om al bisericii noastre, care, prin cuvint scris și vorbit, s-a pronunțat, în ani întunecați, în favoarea prigonitului popor al lui Israel. Cităm fragmentar: „Dreptii celorlalte popoare” înfățișează, potrivit vechii noastre credințe, exemplare umane ideale, care alcătuiesc acea galerie de personalități minunate ce ne sint scumpe și dragi, cărora datorăm sintem a le adresa prinose de regunoștință, pentru că au înfrumusețat imaginea divină a omului. În această concepție, ne-am obișnuit să-l numărăm printre cei drepti pe părintele Gala Galaction” (p. 270).

Înțelepciunea biblică și iubirea față de omul drept sint două dimensiuni spirituale care susțin permanent gândirea și actele Șef Rabinului dr. Moses Rosen, explicând implicit larga sa deschidere spre tot ceea ce înseamnă umanitate și credință religioasă în generă. Sub acest aspect, poate cel mai concludent

capitol este cel ce poartă titlul *Ecumenism* (format din patru texte, strins legate printr-o logică interioară: *Să știm să trăim laolaltă, Elogiu fratelui Teoctist, Întâlnire cu Papa Ioan Paul al II-lea și Malta: „Cartea Cărților” ne-a adus aici*), cumul de argumente în favoarea ideii de TOLERANȚĂ într-o lume atît de intolerantă cum e cea contemporană, în favoarea înțelegerii și cultivării respectului între toate cultele și bisericile Pămîntului. Susținind marea idee a Ecumenismului, dr. Moses Rosen apelează — printr-un procedeu specific limbajului literar — la ancestralul simbol al Curcubeului, creație a Părintelui Ceres în respingerea și anihilarea Haosului: „În definitiv, ce e curcubeul altceva decît tot apă? O picătură de apă pe care o străbate o rază de soare și rezultatul e spectrul solar. Cele șapte culori se îmbină într-o splendidă armonie, în care fiecare dintr-insele își păstrează individualitatea. Verdele rămîne verde, roșul își păstrează specificul s.a.m.d. Aceeași apă, la început datătoare de viață, mai apoi distrugătoare, redevine armonie, frumos, splendoare, cînd elementele, culorile cooperează” (p. 374). Liantul fundamental l-ar asigura, fără dubiu, propovăduirea Dragostei față de Oamenii, deziderat firesc și comun tuturor credințelor religioase. În pasajul citat, sensul metaforei este evident și el izvorăște dintr-o înțelepciune bazată pe o experiență milenară. Se întîlnesc în cartea dr.-ului Moses Rosen numeroase asemenea pagini care stau cert sub semnul calității literare, alimentate atît de o vocație personală, cît și de sensibilitatea față de metaforă, cultivată la fiecare pas și de textul biblic. O personalitate umană care TRĂIEȘTE prin lectură permanentă „Cartea Cărților” este implicit un cugetător și un artist.

Paginile adunate sub titlul generic *Eseuri biblice* se află astfel sub semnul unei pluralități de determinante, între care se înscriu CREDINȚA, Istoria, Justiția, Filosofia, Umanismul, Moraia, Literatura și Artă, a căror Unitate indestructibilă, de Cugetare și de Frumos, e asigurată de experiența existențială a unui popor care a suferit milenii de-a rîndul și care a dăruit totuși valori de necontestat spiritului și artei europene și lumii întregi, o experiență filtrată în această carte prin personalitatea de excepție a autorului ei.

Eseuri biblice este, astfel, o scriere extrem de actuală, care îndeamnă la lectură și reflecție, surprinzînd prin ea însăși o exemplară conștiință într-o etapă frământată din istoria noastră și a continentului nostru. Ea se adresează tuturor celor care iubesc Adevărul, Toleranța, Dreptatea. Este una din cărțile de certă referință ale zilelor noastre.

Dr. CORNELIU NISTOR
Universitatea din Timișoara

ALTE APRECIERI

Eminență,

Volumul dumneavoastră „Eseuri biblice” mi-a produs o adîncă impresie, generată de maniera în care această adevărată „carte a vieții” împletește înțelepciunea talmăcitorilor Bibliei cu dramatiz-

mul permanentelor eforturi pe care le-ați făcut, înfruntînd sinuozitățile destinului, pentru perpetuarea spiritualității specifice și a demnității Comunității evreiești din România.

Cu alese gândiri și considerație,
ADRIAN NASTASE

Fostul șef al Departamentului Cultelor timp de 18 ani (1957—1975)
scrie dlui Șef Rabin, între altele:

„Prin conținutul lucrării acesteia, Dvs. veți fi socotit printre aceia care prezintă lumii gândirea iudaică.

În aceste zile, am fost foarte trist că n-am putut fi de față, ca să rememorez, împreună cu alții, marea Dvs. luptă pentru smulgerea cultului mozaic românesc de sub directa conducere a comunistilor. Era situația cea mai tristă în comparație cu alte culte, care au suferit persecuții, dar nu și conducerea directă de către comunisti.

Imi amintesc cu respect despre lupta victorioasă dusă de Dvs. împotriva conducerii directe, luptă care a durat aproape trei ani.”

DUMITRU DOGARU

NOTĂ

Prin „conducere directă”, dl Dogaru are în vedere teroarea exercitată de comunistii evrei (C.D.E.), ajutăți de Securitate, pentru a desființa instituțiile religioase, naționale și culturale evreiești.

Eminența Sa la Conferința Rabinică Europeană

La 1 noiembrie a.c., Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a plecat la Basel, spre a lua parte la Conferința Rabinică Europeană, prezidată de lordul Jacobovits, Șef Rabinul Emerit al Marii Britanii.

Di Șef Rabin dr. Moses Rosen a luat cuvîntul în ședința plenară, vorbind despre: „*Antisemitism in Europa răsăriteană*”.

O rezoluție impresionantă, prin care Conferința Rabinică Europeană (la care se adaugă delegațiile Rabinatului din Israel și a aceluia din Statele Unite) se adresează tuturor cultelor, chemîndu-le la o consfătuire ecumenică în care se va dezbate următorul subiect: „Atitudinea ecumenică față de recrudescența fascismului, xenofobiei și antisemitismului”.

În cadrul unei mese festive, oferită de Comunitatea Evreiască din Basel și de Federația Comunităților Evreiești din Elveția, lordul Jacobovits a dat citire textului unei diplome festive, pe care Conferința a dedicat-o ca omagiu Eminenței Sale Șef Rabin dr. Moses Rosen, la împlinirea vârstei de 80 de ani. (Vom reveni cu amănunte în numărul viitor).

Vizită protocolară

Vineri 30 octombrie a.c., Excelența Sa dl Milos Alcalay, ambasadorul Venezuelei în România, a făcut o vizită de rămas bun Eminenței Sale dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen.

A avut loc o discuție, care s-a desfășurat într-o atmosferă cordială, prietenească.

PASTILE DE...

UMOR GOLDMANNIAN

Cuvîntările, polemicile, discuțiile particulare ale lui Goldmann erau parcă vrăjite de un simț al umorului echilibrat, inteligent și întodeauna captivant.

Ar fi păcat ca atîtea „perle” din acest sirag al inteligenței goldmanniene să se piardă. În limitele timpului de care dispunem, vom încerca să notăm unele dintr-insele, căci ele nu și-au pierdut deloc actualitatea.

DIFERENȚA

„Între mine și adversarii mei nu se află decît cinci ani — spunea Nahum Goldmann —, după cinci ani spun și ei același lucru ca și mine”.

Istoria a confirmat pe deplin această afirmație.

CINE ÎNLĂTURĂ UN DEFECT TEHNIC

Era în 1967, la prima sa vizită la noi în țară. Pentru ultima seară a șederii sale la noi, am pregătit o masă la Hotelul „Athénée Palace” în cinstea ilustru-lui oaspete. Una din „capodoperele” noastre era că această masă era „caser”, preparată cu respectarea tuturor regulilor rituale. N-aveam încă restauratul ritual, în schimb aveam concursul hotelului. Lăzi cu veselă nouă, neutilizată, peste adus special, supraveghetori rituali etc. Trei sute de participanți.

Apropo de participanți. Pînă atunci libertatea noastră religioasă se limita la bătrînii enoriași ai sinagogilor și la copiii pe care îi educam, fără voia sau împotriva voinței conducătorilor comunisti evrei ai Federației și Comunității noastre.

Fusesem la Budapesta invitat oficial de Comunitatea Evreilor din Ungaria. O recepție frumoasă mi-a adus surpriza că la aceasta au participat evrei academicieni, purtători ai premiului „Kossuth” etc. Cînd, obișnuit fiind cu starea de lucruri de la noi, mi-am exprimat surprinderea că nu le e frică să ia parte la recepția dată în cinstea unui Rabin. mi-au replicat că ei participă la Ședer de Pesah, la solemnitatea aprinderii lumînărilor de Hanuca etc.

Cînd m-am întors la București și am încercat să imit pilda budapestană, am găsit uși ferecate. Nimeni nu voia să vină, nimeni nu voia să se „compromită” cu noi. Încă nu era „Joint”-ul în țară.

Acum, am folosit vizita lui Goldmann; m-am dus la Departamentul Cultelor, la profesorul Dogaru și am întreat ce să fac; cum să rezolv problema lipsei intelectualilor. Goldmann va întreba, desigur, de motivul lipsei lor.

Pe seurt, s-a făcut. Partidul, da, partidul a dat instrucțiuni membrilor săi evrei, ziariști, scriitori, profesori etc. să se „prezinte la datorie”. Desigur, ce n-a putut face Rabinul a făcut parădul.

Au apărut toți în păr și situația a fost salvată.

În simbăta aceea însă (premergătoare mesei de la „Athénée Palace”) am făcut cu Goldmann o plimbare de trei ceasuri în Cismigiu și am discutat (unde se putea discuta, în altă parte, decît în parcuri, în strădă, căci în case erau doar pereți care aveau urechi!). Plimbarea noastră a avut ca rezultat formularea tezei goldmanniene (în care am avut și eu o participație) despre „posibilitatea existenței unei Comunități evreiești într-o țară comunistă”.

Masa a început seara tîrziu, după terminarea Sabat-ului. Goldmann rugase să se instaleze un magnetofon care să înregistreze discursul său.

Au fost multe toasturi, astfel că rîndul oaspetelui la răspuns a fost abia după miezul nopții. Cînd s-a ridicat să vorbească și a constat că magnetofonul nu era instalat („tehnica” noastră era, pe atunci, slabă), s-a infuriat într-un mod foarte penibil, exprimîndu-și cu glas tare nemulțumirea.

A vorbit în limba germană, motivînd că pentru dînsul ea nu e nici limba lui Hitler, nici aceea a lui Marx, ci e limba lui Theodor Herzl, părintele sionismului modern. A formulat, captivant și elocvent, teza despre care am amintit.

La urmă, cînd l-am văzut mai domolit, l-am întreat de ce a fost atît de stîpărit de defectul tehnic survenit. Mi-a răspuns: „Am vrut să înregistrez această teză a «existenței comunităților evreiești într-o țară comunistă», ca s-o puteți da dlui Bodnăraș”.

Peste vreo două luni, mă aflam la Bodnăraș și, acesta întrebîndu-mă cum a decurs vizita lui Goldmann, i-am povestit episodul de mai sus.

Mi-a răspuns: „Spuneți-i lui Goldmann să n-aibă nici o grijă. Avem discursul înregistrat, în mai multe copii”.

Quod erat demonstrandum.

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

Interviuri ale Eminentei Sale acordate revistei „Cuvîntul“

Îmi fac datoria...

Vizita în România a liderului comunității mondiale a evreilor, dl Edgar Bronfman, a fost considerată de unii comentatori de încercare de apănare a conflictului de opinii între dvs. și ambasadorul Zvi Mazel pe tema antisemitismului românilor. Intre timp, supozitia revistei noastre, că dl Mazel va fi silit să părăsească misiunea, s-a adevărit. Putem înțelege că a avut câștig de cauză curentul de opinie pe care-l reprezentați?

Președintele Congresului Mondial Evreiesc, dl Edgar Bronfman, este conducătorul întregii Diaspore evreiești. În această calitate, în 1988, la împlinirea a patru decenii de păstorie a mea ca Șef Rabin și a cinci decenii de cind am devenit Rabin, d-sa s-a alăturat conducătorilor Israelului (primul-ministru, dl Yitzhak Shamir și șeful opoziției, dl Shimon Peres, care m-au sărbătorit la Ierusalim) și a sosit cu avionul personal la București spre a mă felicita. La fel acum, în 1992, la aniversarea solemnă cu care m-a cinstit președintele Statului Israel, dl Chaim Herzog, în palatul d-sale la Ierusalim, a ținut și dl Edgar Bronfman să se alăture, venind la București împreună cu o delegație a Congresului Mondial Evreiesc, spre a-mi prezenta bune urări.

Acesta e unicul scop al acestei vizite, iar comunitatea evreiască din România a fost onorată acum, în 1992, de către președintele Congresului Mondial Evreiesc. Din motive protocolare, d-sa a vizitat, de asemenea, pe dl prim-ministru Stolovan, cu care a avut o cordială înțelegere.

Nici vorbă nu a fost de fostul ambasador la București, dl Mazel, despre care dl Edgar Bronfman cred că nici nu a auzit.

În privința antisemitismului tolerat din nou în România (nicipecum despre acela al poporului român, care nu trebuie confundat cu neofascismul care renaște la noi în țară), dl Bronfman și-a spus părerea la conferința de presă pe care a ținut-o și despre care presa a avut grijă să nu scrie o vorbă.

În ceea ce privește pe dl Mazel, e adevărat că, deși proaspăt venit în țară, a declarat, în februarie 1990, că „antisemitismul e un fenomen marginal în România“. Huliganii condeiului i-au dat apoi dlui Mazel, cu virf și îndesat, motive ca să-și revizuiască părerea, astfel că, în declarațiile sale ulterioare, d-sa m-a depășit cu mult în aprecierea situației și în alarma dată asupra primejdiei fasciste care pînă se afla la noi. A recunoscut deci că a pus o falsă „diagnoză“. A plătit apoi această revizuire de conștiință, cu o ploaie de injurături și insulte cu care a fost gratificat de sus-amintii huligani.

Greșiți deci cind credeți că aș reprezenta vreun curent de opinie „care a câștigat“. Poporul evreu, în întreaga Diasporă și în Israel, toate cercurile neevreiești democratice din lume au învățat din amara lecție pe care sălbaticele doctrină a urii de rasă, interetnică sau interconfesională, a servit-o omenirii, și

se revoltă împotriva tuturor încercărilor de a o reanima. Ceea ce am făcut eu și voi continua să fac este numai de a exprima unanimă repulsiu a tuturor oamenilor demni de acest nume împotriva fascismului și antisemitismului, de a apăra demnitatea și securitatea evreilor cărora mi-a fost hărăzit să le fiu călăuză, de a-mi face datoria patriotică să apar România, al cărei fiu devotat sunt, de primejdia recăderii în barbarie și oprobiu general.

Cînd e vorba de evrei, legile și Constituția țării nu sînt valabile pentru dl procuror general

Este cunoscută propaganda antisemită a revistelor „Europa“, „România Mare“ și nu numai. Chestiunea poate fi rezolvată în justiție, în condițiile în care manifestările șovine sau rasiste sînt sancționate nu numai de lege, ci chiar de Constituție. De ce, în aceste condiții, comunitatea evreiască nu intențiază proces celor două reviste, așa cum s-a întâmplat în Ungaria cu revista „Szent Korona“?

— De ce nu-i dăm în judecată? I-am dat. La 7 mai 1991, Federația Comunităților Evreiești din România a făcut o plîngere către procurorul general al României, împotriva lui Ilie Neacșu, directorul, Florentina Oancea, redactor șef și Nicolae Radu, autorul articolelor apărute în revista „Europa“ pentru a se dispune trimiterea acestora în judecată penală pentru săvîșirea infracțiunilor prevăzute de art. 238 ref. la art. 160 c.p., art. 166 c.p. și 317 c.p.

Spre surprinderea mea, am primit o citație la o comisie de împăcare din Bd. Banu Manta nr. 34, pentru ziua de 11 iunie 1991, să mă prezint acolo pentru cauza privind pe Ilie Neacșu. Nu-mi venea să cred ochilor. O reclamație penală făcută în numele unei populații care trăiește în țara aceasta de peste șase veacuri, reclamație prin care se arită că sîntem calomniati, insultați, amenințați cu pogrom, este „garată“ la o comisie de împăcare spre a fi mușamalizată!... Bineînțeles că în loc de a mă duce în Bd. Banu Manta, m-am dus, împreună cu secretarul nostru general, ing. Theodor Blumenfeld, la dl. procuror general.

Cînd i-am pus pe masă această citație bizară, d-sa mi-a răspuns că nu are cunoștință de această citație. La întrebarea mea, cînd vom primi răspuns la reclamația noastră penală și nu civilă, dl procuror general ne-a făgăduit că „în săptămîna viitoare“ vom primi acest răspuns.

Au trecut nu o singură săptămîna, ci vreo 26 de săptămîni, și răspunsul n-a sosit. La 18 decembrie 1991 ne-am adresat deci, din nou, dlui procuror general și am solicitat din nou răspunsul datorat prin lege, am protestat energic împotriva tratamentului la care sîntem supuși tocmai din partea organelor cie-

mate să ne acorde protecția lor, în virtutea legilor țării.

Am cerut deci respectarea demnității și securității populației evreiești injurată și calomniată, împotriva căreia se așază cu minciuni ordinare și se răspîndește ură criminală. Au trecut alte circa patru luni, fără nici un răspuns. Intre timp, îndrăzneala huliganilor a crescut, pagini întregi pline cu minciuni, falsuri, stupidități apăreau săptămîna de săptămîna și răspunsul tot nu venea.

La 3 aprilie 1992 a apărut în cancelaria noastră dl procuror Vasiliu, șef de direcție în Procuratura Generală, spre a ne informa că: a audiat pe „istoricii“ părții adverse; vrea să audieze pe istoricii noștri. Mi-am explicat nedumerirea. Doar nu procuratura trebuie să judece în fond, ea are rolul numai de a constata dacă sînt întrunite elementele cuprinse în codul penal. Ce fel de „studii istorice“ trebuie făcute? Dl procuror Vasiliu mi-a răspuns atunci că articolele de cod penal invocate de noi fac parte din „Codul lui Ceaușescu“. L-am întrebat dacă între timp, pînă va apărea un nou cod penal, nu se mai pedepsesc nici o crimă în România. În definitiv, i-am spus, de ce nu-mi dați aceste răspunsuri în scris? Iar dacă crede că nu au text de lege, să ne scrie acest lucru și atunci ne vom adresa Parlamentului cu cererea ca o lege care să ne apere viața, demnitatea, onoarea se impune. Fascismul și comunismul ne-au lipsit de aceste drepturi. În democrație, nu înțelegem să acceptăm această discriminare. Sîntem cetățeni liberi și ne cerem cu glas tare drepturile. Dl procuror a plecat, promițînd din nou că „săptămîna viitoare“ vom avea răspunsul. În sfîrșit, la 4 mai 1992, adică după trecerea unui an de zile, Procuratura Generală, cu o semnătură ilizibilă, ne respinge acțiunea cu o motivare (art. 228 A, alineat 6, din Codul de Procedură Penală care dă dreptul procurorului să considere dacă o reclamație este întemeiată sau nu), care constituie o încălcare flagrantă a legii. Nu trebuie să fi jurist spre a constata acest lucru.

Dvs., în întrebarea dvs., vă referiți la lege, la Constituția care sancționează manifestările șovine sau rasiste. Ele există, e adevărat, dar cu mult regret trebuie să constatăm că ele nu sînt valabile pentru dl procuror general, atunci cînd e vorba de evrei.

Noi însă nu ne resemnăm. Nu avem dreptul să o facem. Citiți „Europa“ de azi, 20 octombrie 1992, și veți găsi pe o pagină și jumătate o groznică provo-

care împotriva tuturor evreilor din România. Cică e o scrisoare anonimă, iar semnatarul e Ilie Strul. O odiosă și mișivă inscenare, la fel cu „Protocolo-tele înțelepților Sionului“ în care, dinău cele mai perfecte reguli cunoscute de omenii care au slujit securitatea, se încenează tot felul de insulte la adresa poporului român. Cîtorul neavizat are dreptul, după citirea acestui text, să devină un dusman neîmpăcat al evreilor.

Dl Neacșu mă insultă în mod regulat, publică tot felul de gogorile și baliverne împotriva mea. Eu nu am să păsesc pe același drum și n-am să formulez suspiciunea că această scrisoare este fabricată. Am să-l cred pe dl Neacșu că într-adevăr a primit-o și, cuprins de indignare, a trimis-o președintelui României, membrilor Parlamentului etc. etc. O singură întrebare îi voi pune. O scrisoare anonimă se publică pe o pagină și jumătate? Ce demonstrează ea? Ea este — e evident — opera ori a unui responsabil, ori a unui provocator. Cea de-a doua presupunere e cea mai plauzibilă. Cîta otravă toarnă însă în suflet prin această scrisoare nu autorul anonim, ci dl Ilie Neacșu, prin această caraghioasă manevră? Pînă cînd, întreaga rămășițe de evrei care se află în România, pînă cînd va fi mințit poporul român, în mod atît de grosolan?

Întrebarea aceasta îmi permit să o pun eu pe această cale alocuțiilor. În instanțe, președintele României are a declarat presei după audiența noastră din iunie 1992 că e vorba de un period fascist și că va da instrucțiuni organelor competente să ia măsurile cuvenite, membrilor noului Parlament (care audia-toria de a ne asigura protecția legală acordată tuturor cetățenilor României) și întregii opinii publice democratice a României (care nu e cu puțină să stea cu brațele încrucisate și să admită, în anul 1992, în tinăra democrație română, o sfidare flagrantă și necontenită a oricărui simț de dreptate elementar). Respectăm prea mult toate aceste foruri și avem o părere prea bună despre poporul român, pe care îl slujim cu devotament, pentru ca să renunțăm la protestul nostru, pentru ca să ne resemnăm. În pofida tristei experiențe pe care am avut-o, ne păstrăm deplina încredere în spiritul de justiție al poporului român, al președintelui țării, al forțelor democratice din noul Parlament.

(Din revista „Cuvîntul“, nr. 42 și 43 octombrie—noiembrie 1992)

SCRISOARE DESCHISĂ

domnului Ilie Neacșu, directorul revistei „Europa“

Ați publicat în nr. 98 al publicației „Europa“ o scrisoare semnată de un „anonim“ pe care susțineți în introducere că ați difuzat-o către președintele României, membrii Parlamentului, Ambasadele S.U.A. și Statului Israel etc. Mi-a pomenit și pe mine între cei cărora le-ați trimis copie de pe această scrisoare (eu unul n-am primit pînă azi acest „document“).

E vorba deci, pe o pagină și jumătate de ziar, de o scrisoare venită din Hojia de la un Ilie Strul oarecare, plină de insulte ordinare la adresa poporului, oștirii, culturii românești.

În virtutea dreptului la replică, vă rog să-mi răspundeți la următoarele:

1. O scrisoare anonimă poate fi scrisă

de oarecine, evreu, român, turc etc. de orice provocator sau de orice inconștient. Ea nu probează deci nimic, cîci nimeni nu-și ia răspunderea conținutului ei (de v-a făcut, domnule Neacșu, să o copiezi și să o trimiteți la toate forurile menționate și să o dați publicității?)

2. Dacă dvs., în publicația pe o conduceți, insultați, calomniați, injurajți pe evrei cu tot felul de minciuni, a trecut cuiva prin cap să facă vinovat poporul român de aceste fapte?

3. Nu vă aduc injuria — căci nu vreți să păsesc pe drumul Dvs. — de a spune: „Cine știe? poate, chiar Domnia Voastră, ați fabricat-o!“ și accept versianța Dvs. că ați primit-o prin poșta. Nu autorul anonim (repet, responsabil sau provocator) are vreo vînd, ci Dvs. care o difuzați și incitați astfel la ură împotriva noastră. De ce o faceți, domnule Neacșu? Spuneți că nu sînteți antisemit. „Ispravă“ aceasta ultimă a Dvs., cum se poate numi altfel?

4. Aflați, domnule Neacșu, că „autorul „documentului“ (ferească Dumnezeu, nu spun că Domnia Voastră) n-a „desoprit“ nici o „găselniță“. Nu l-a dus mîna să găsească ceva nou. „Protocoloalele înțelepților Sionului“ ce altceva sînt decît o înșafă provocare antisemită, unanimit demascată de aproape un veac?

Fiți mai inventivi. Lăsați-vă de „omor ritual“, de cei 200.000 evrei sovietici colonizați în România, de otrăvitori de finitini“ și de alte asemenea baliverne. Nu vă mai crede nimeni.

N-am de gînd să mă lansez în vreo polemă cu Dvs. Polemica se face cu argumente logice, nu cu injurături.

Înainte de a ne „expulza“ din țară, dați-ne însă posibilitatea ca aceste răduri prin care nu vă adresez nici o injurie, nici o acuzare, ci numai imi exercit dreptul la replică, să apară chiar în „Europa“ Domniei-Voastră.

Sau un evreu nu are nici măcar acest drept la replică?

Cu cuvenita considerație,
DR. MOSES ROSEN
Șef Rabinul Cultului Mozaic

Pînă cînd ne veți mai scoate de sub scutul legii?

Într-un interviu acordat revistei „Cuvîntul“ din București, dl Șef Rabin dr. Moses Rosen acuză pe procurorul general al României că... pentru acesta „Constituția și legile țării nu sînt valabile pentru evrei“.

Dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, care este și președintele Federației Comunităților Evreiești, arată că, deși, în mai 1991, Federația a făcut o reclamație penală la Procuratura Generală împotriva revistei „Europa“ pentru că aceasta, permanent, „calomniază, insultă și așază la ură interconfesională“, a trebuit să treacă un an de zile ca procurorul general să refuze deschiderea procesului penal.

Acesta, deși președintele României, dl Ion Iliescu, a declarat presei că a dat instrucțiuni ca organele justiției să-i tragă la răspundere pe liderii antisemiți.

În numărul său din 20 octombrie, „Europa“ publică pe o pagină și jumătate o pretinsă „scrisoare“ primită de la un anonim, „Ilie Strul“, scrisoare plină de murdare insulte la adresa armatei, culturii și poporului român. Falsul ordin (similar „Protocoloalelor înțelepților Sionului“) a fost demascat de dl Șef Rabin dr. Moses Rosen într-o nouă scrisoa-

re trimisă procurorului general. În scrisoare, dl Șef Rabin întreabă: PINĂ CÎND NE VEȚI MAI SCOATE DE SUB SCUTUL LEGII? Nu mai sîntem nici

DOMNIEI SALE DOMNULUI

sub regim fascist, nici comunist. Sîntem în democrație, deci nu vom tolera, nu vom țeca. Pretindem respectarea drepturilor noastre și a demnității noastre.

MIHAI POPA ULPUI CHERECHEANU
PROCUROR GENERAL
Personal

Domnule Procuror General,

Vă trimitem anexat cele apărute în ultimul număr (20 octombrie 1992) al revistei „Europa“, pag. 14, în copie xerox și ne permitem să vă întrebăm:

Nici acest incendiar pamphlet, nici acest fals ordin, nici această așzare criminală la adresa noastră, nu gîscete text de lege care s-o pedepsesc?

În numele Federației Comunităților Evreiești ne facem datoria să vă sesizăm din nou și să vă cerem din nou să nu ne scoateți de sub scutul legii.

Cele ce se întîmplă sînt o consecință firească a faptului că a trebuit să treacă un an de zile (mai 1991—mai 1992) ca să binevoim a ne răspunde negativ la reclamația noastră penală împotriva aceluiași organ de presă („Europa“), împotejată de suprema instanță judiciară a țării?

Așteptăm și de această dată răspunsul Dumneavoastră și sperăm a-l că-păta în timp util.

Cu profund respect,

DR. MOSES ROSEN
Șef Rabinul Cultului Mozaic
Președintele Federației
Comunităților Evreiești din România

N.R. Bineînțeles că „democratul“ Neacșu n-a publicat scrisoarea de mai sus. Etica nu-i partea tare a Domniei Sale.

DATORIE ÎMPLINITĂ (I)

În cursul lunii august, s-au împlinit 75 de ani de cind armatele române au aprit, cu pierderi mari, grele, tentativa puterilor centrale de a lichida statul român, ale cărui trupe fuseseră nevoite să se retragă în Moldova. A fost un prilej de pios și binemeritat omagiu adus aceluia care au luptat, au rezistat și au învins, mulți dintre ei cu pretul vieții, la Mărăști, Mărășești și Otuz. Era de așteptat să fie menționată, cu această ocazie, contribuția de singe adusă în aceste lupte și de evreimea din România. Din păcate, n-a fost să fie așa. Este, oare, o întâmplare că această contribuție a fost „uitată”, ignorându-se faptul că, și în acele evenimente, evreii din România și-au făcut pe deplin datoria față de țară ??

Ne amintim că, în anii ce au urmat primului război mondial, s-a desfășurat, de către promotorii antisemitismului, o deșănțată propagandă de denigrare a aportului evreilor la victoria în Războiul de întregire a țării. În fruntea acțiunii violente de incitare la rădă de rasă s-a aflat, firește, A.C. Cuza (zece pentru care, nu de mult, la televiziune, fika sa revendica „meritul” de a fi fost precursor al lui Hitler). În lucrări precum „Jidanii în război”, de A.C. Cuza (București, 1923) și „Situația demografică a României”, de Em.D.A. Vasiliu (Cluj, 1923), aștătorii la rădă nu s-au sfiit să mistifice realitatea, să folosească date false pentru a „demonstra” că numărul evreilor participanți la război a fost extrem de redus și că, oricum, evreii sînt incapabili de a purta și folosi armele, grija lor principală fiind aceea de a se ascunde în spatele liniei de foc. Tuturor „argumentelor” propagandiștilor antisemiti le-a răspuns, la vremea respectivă, dr. W. Filderman, folosind datele și cifrele oficiale deosebit de grăitoare, prin care spulbera aceste „argumente”:

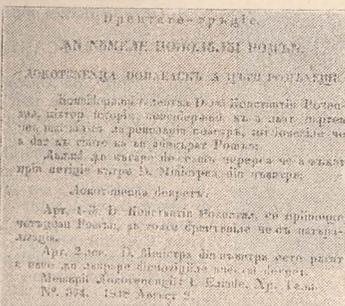
Vom arăta mai departe cit de limpezii erau aceste date și cifre, cit de pregnant evidențiau ele că evreimea din România și-a îndeplinit, fără preget, datoria.

Se cuvine să menționăm însă că nu era pentru prima dată cind evreii nu s-au dat înapoi de la sacrificiul suprem, atunci cind a fost vorba de interesele patriei, ale poporului român, ale cărui năzuințe le-au împărțășit întotdeauna.

Evenimentul esențial pe care l-a reprezentat pentru istoria României moderne Revoluția din 1848 n-a însemnat pentru evrei numai doada că revoluționarii români, consecvenți cu principiile lor, au consenmat, în articolul 21 al Proclamației de la Islaz, recunoașterea drepturilor nației lor, ci și prilejul unei participări active la mișcarea revoluționară. Pictorul Barbu Iliescu, mort în exil la Constantinopol, e direct implicat, alții, ca Davicion Bally și Hillel Manoah, sînt sprînjitorii devotați, ca și cei trei evrei căzuți în luptele purtate de unitatea de pompieri împotriva armatei turcești trimise în țară. În ce-l privește pe pictorul Daniel C. Rosenthal, el rămîne în istorie nu numai pentru lucrările sale, printre care și „România revoluționară”, dar și pentru faptul că, trimis în misiune de către conducătorii revoluției, căzut în ghearele dușmanilor mișcării revoluționare și aruncat în temnițele budapestane, n-a pregetat să aducă pentru cauza revoluției suprema jertfă: viața sa. L-a cunoscut și apreciat în felul următor Maria Rosetti: „Iacă suvenirurile copilăriei... Am însă o alta de femeie și cetățeană română. Este aceea a unuia dintre cei mai sfinți, dintre cei mai devotați oameni ce Dumnezeu a putut face după imaginea lui. Și el a murit pentru România, a murit pentru amicii săi români, pe care cu pretul vieții sale n-a voit a-i compromite; a murit chinut, torturat, a murit martir. Acest martir al României era un israelit — el se numea Daniel C. Rosenthal”¹. Cercetarea întreprinsă în zilele noastre în arhivele niștăre din Budapesta de către prof. E. Glück² confirmă aprecierile de mai sus și explică de ce Colocotenă Domnească, în decizia sa nr. 394, din 2.VIII.1848, l-a declarat pe Rosenthal „cetățean român cu toate drepturile ce dă naturalizației”³.

Evreii și-au adus contribuția de singe și la celelalte evenimente istorice care au urmat. În singurul ziar de limbă română editat pe atunci de evrei („Prezentul”, din Bacău), editorialul din 17.VIII.1877, semnat de A. L. Löbel, sublinia: „Datoria noastră este să fim acolo unde va fi filii drapelului românesc... Aici s-au născut strămoșii noștri, aici au crescut și noi, aici sînt mormintele părinților și copilor noștri, aici avem mult-puțin averile noastre, aici e țara noastră”. Recrutările făcute în rândurile evreilor din conțințelele 1877—1878 s-au soldat cu 887 de recruți. Dintre aceștia, 160 au fost combatanți pe front, alți 74 fiind în servicii auxiliare. Prin ordinul de zi nr. 64, M.C.G. a consenmat, între altele, pentru participarea la luptele din 27, 30, 31.VIII și 6.IX, de-

corarea sublocotenentului Brociner Mauriciu (Reg. 8 linie), a sergentului sanitar Leizer Mendel (Reg. 10 dorobanți) și a sergentului Bercovici Florin (Reg. 8 linie). 19 evrei au pierit în luptă sau de pe urma rănilor.

Decretul de încetățenire a picturului Const. Daniel Rosenthal, dat în numele poporului român de Colocotenă Domnească a Țării Românești.

Fără a insista asupra efortului de ordin material depus de evrei în sprînjul Războiului pentru independență, să amintim doar de acțiunile lor pe linie sanitară (spitale create de evrei, paturi puse la dispoziția armatei) și, mai ales, de activitatea ambulanței „Zion”, dotată și alcătuită exclusiv din personal evreiesc. Ea avea șase ambulante și o a șaptea, pentru propria aprovizionare. Condusă de dr. A. Cocciu (care făcuse parte din echipele sanitare ale Comunei din Paris), ambulanța era încadrată cu un medic ajutor și 12 studenți (11 medici și 1 farmacist). În urma activității depuse, ea a beneficiat de următoarea apreciere a generalului Angelescu, comandant al diviziei: „...trebuie să multumim societății ce prezintă pentru serviciile însemnate ce ambulanta „Zion” a făcut la a 3-a și a 4-a divizie activă înaintea Plevnei și Vidinului, împărțind cu noi frățește toate ostentile și greutatele campaniei... personalul ambulanței „Zion” a fost la îndăjimea misiunii sale... serviciile ce ambulanta „Zion” ne-a făcut în toată durata acestei campanii vor rămîne un suvenir nesters în inimile noastre”⁴.

Cu tot aportul lor la Războiul de independență, prea puțin s-a schimbat însă situația juridică a evreilor din România, ei fiind în continuare considerați „străini”. Au obținut cetățenia în bloc cei care au participat sau au sprînjit materialmente războiul. Celalți urmau a obține cetățenia doar prin hotărîri individuale ale Camerei și Senatului. Acțiunea elementelor ce se declarau naționale, dar erau în realitate antisemite a determinat ca, pînă în 1912, doar 4 668 de evrei să fie încetățeniți⁵. Evreii din țară au devenit cetățeni români abia în urma legilor din 1918 (anulate ulterior) și din mai 1919, legi consfințite de Constituția din 1923.

Încetățenirea evreilor din ceea ce s-a numit Vechiul Regat confirmă, totodată, aportul de singe al evreilor în Războiul pentru întregirea țării, răspuns și la chemarea făcută în august 1916 de către Uniunea Evreilor Pămînteni: „Pii noștri în rindurile armatei române își varsă singele pentru țară. Împreună cu toți românii facem bucurosi această jertfă, fiindcă numai din durerile noastre, ale tuturor, va putea naște România Mare și fericită de miine... Azi nu putem să avem decît o singură țintă și o

¹ Eugen Glück — *Enigma Rosenthal*, în: „Noi românii din Ungaria”, Gyula, an II, nr. 27—3.VII.1992, p. 15.

² „Monitorul Oficial”, nr. 5, din 2.VIII.1848, p. 33.

³ Anuar pentru israeliți pe anul 5639 (1878—1879), an II, p. 92—94.

⁴ „Revista istorică”, tom 3, 1992 nr. 3—4, p. 331.

singură datorie: lupta pentru obținerea victoriei”⁶.

Despre această contribuție de singe vorbesc grăitor actele și statisticile oficiale, care consenmă numărul celor căzuți pe cîmpul de luptă, al celor răniți, al celor rămași invalizi. Despre această contribuție vorbeau acțiunile Societății „Cultul Eroilor”, care au consenmat cu minuțiozitate jertfele pentru întregirea țării. Lucrarea publicată de dr. W. Filderman „Adevărul asupra problemei evreiești din România” (1925) cumulează cele mai numeroase dovezi, extrase exclusiv din „Monitorul Oficial”. Să spicium din această lucrare cite ceva, pentru ca adevărul să spulbera afirmațiile mincinoase ale aștătorilor la ură.

Bazindu-se pe statisticile oficiale, dr. Filderman arată, înainte de toate, că procentul mobilizațiilor evreiești a fost întru totul corespunzător celui al întregii populații masculine a țării: din cei 220 000 de evrei care trăiau în Vechiul Regat, circa 10% au fost mobilizați. Același procent de mobilizații l-a dat și populația românească.

Lucrarea publica, nominal, tablele cu cei decedați, cei răniți, cei decorați etc., etc. Procentele atinse de evrei erau cu totul asemănătoare cu ale celorlalți combatanți. Desigur, existau și deosebiri, care aveau o explicație socială simplă, evidentă.

De pildă, nu se întilneau ofițeri superiori decorați în rindurile evreilor, iar procentul ofițerilor inferiori decorați era mai mic printre evrei. Motivul este lesne de înțeles: lipsiți de cetățenie, evreii nu puteau ajunge, în genere, ofițeri decît în rare cazuri. În schimb, procentul medicilor și sanitarilor decorați pentru activitatea pe front era mai mare decît la ceilalți combatanți.

Trebuie spus că nici datele oficiale, pe baza cărora dr. Filderman și-a întocmit lucrarea, nu erau lipsite de omisiuni. Iată un exemplu: confruntînd comunicarea către Comitate a Reg. 27 infanterie Bacău cu lista întocmită de Uniunea Evreilor Pămînteni, rezultă că numărul decedaților a fost mai mare cu 7 decît cel consenmat oficial.

Diferite situații publicate în decursul anilor lasă să se vadă că numărul evreilor căzuți pe front a fost mai mare decît cel din statisticile oficiale.

Într-un extras din revista „Apărătorii apărătorilor patriei”, dr. Al. Manolescu menționa numărul total al cadrelor medicale căzute pe front — și anume 341; după nume, dintre aceștia, 79, adică 23.17%, au fost evrei. La Piatra-Neamț, comisia interimară a orașului a emis o publicație datată 12.V.1923, prin care anunță că se vor imina diplome de onoare pentru cei pieriți în luptă; tabelul cuprindea 71 de eroi, dintre care 24 erau evrei. Lista celor din Berești, semnată de fostul ministru, Gr. Trancu-Iasi, cuprindea 123 de nume, dintre care 15 erau evrei.

⁷ „Curierul israelit”, an XXX, nr. 27, din 23.VIII.1937, p. 3.

⁸ Închinare „Apărătorii Apărătorilor Patriei”, extras din buletinul „Uniunea ofițerilor de rezervă”, nr. 29 — 12/1940.

Pretutindeni, procentul eroilor evrei față de totalul eroilor este superior procentului populației evreiești față de totalul populației.

În oricare cimitir evreiesc din Moldova și, în genere, din orice capitală de județ, se află monumente care eternizează memoria celor căzuți în Războiul de întregire a țării. Tabelul evreilor din București morți pentru patrie cuprinde 267 de nume, dintre care 31 sînt ofițeri medici, 5 sînt locotenenți de infanterie, 10 sînt subofițeri, 8 fac parte din corpul gradaților, iar restul de 213 sînt soldați.

Un tablou asemănător a tipărit județul Covurlui; el cuprindea 135 de nume de evrei.

Monumentul eroilor evrei din orașul Fălticeni are inscrie 54 de nume.

Monumentul existent în Cimitirul evreiesc din Brăila eternizează și el memoria a zece de evrei căzuți în Războiul de întregire 1916—1918, ofițeri, subofițeri și soldați. Să amintim doar un nume: Regine Schwartz, directoarea a Școlii israelite de fete, căzută la datorie, ca infirmieră voluntară.

Cu privire la proporția în care au fost prezente pe front evreii moldoveni, adică din zonele unde populația evreiască era mai numeroasă, raportul confidențial al prefectului județului Dorohoi, înaintat la 30.XII.1941 către Guvernământul Bucovinei, este atgător.

Prefectul, obligat să-i deporteze pe evrei în Transnistria, trebuie totuși să țină seama de legislația antonesciană — respectiv, de categoriile exceptate pentru participarea la războarele României și, în consecință, el menționează:

„Au fost reținuți 16 invalizi de război după tabloul dat de I.O.V.

„In fine, au fost reținuți decorați cu «Bărbăție și credință» sau «Virtutea Militară».

Nu s-au putut reține toți acei ce au luat parte la războiul din 1916—1918 (cei din 1877 nu mai sînt), deoarece aceștia cu familiile lor însumează mai bine de 2/3 din efectivul total al evreilor și în acest caz evacuarea ar fi fost aproape anihilată”⁹.

⁹ Arhivele M.A.E., problema 33, vol. 21, fila 264.

SERGIU STANCIU

O precizare necesară

DOMNIEI SALE DOMNULUI

OLIVIU GHERMAN
PREȘEDINTELE FRONTULUI DEMOCRAT AL SALVĂRII NAȚIONALE

Prea stimată Domnule Președinte,

Vă trimit alăturat o copie xerox a celor publicate în ziarul „Dimineața” din 10—11 octombrie 1992, sub titlul „Din nou guvern de uniune națională”, sub semnătura dlui prof. dr. Viorel Roman.

Ne permitem să vă atragem atenția asupra unor texte din acest articol (subliniate de noi) care reflectă aioma tezele antisemite, xenofobe și mincinoase ale neofasciștilor de la „România Mare”, „Europa” etc.

„Guvernul israelit Roman—Severin—Stolojan”
„Partida evreiască care și-a impus serviciile”

sînt numai unele din aberațiile conținute în acest articol.

Care „partidă evreiască”? Cine este în acest partid? Dl Stolojan, dl Severin sînt evrei? Dl Petre Roman e evreu? Am avut evrei în „guvern israelit” în România?

„Dimineața” nu e la prima sa „greșală” de acest gen. Ele sînt nemite să zăpăcească miințele, să ne scoată pe noi, evreii, drept țapi ispășitori ai grelei situații în care se află România.

E adevărat ce scrie dl Roman că „partida națională” e compusă din „Ilescu, Năstase, Văcaru, Funar, Surdu, Vadim, Verdet și Neacșu”, că ea „are acum majoritatea în Parlament și un președinte, Ion Ilescu”?

„Dimineața” e ziarul Dvs., al Frontului. Cum puteți să tolerați această situație?

Așteptăm respectuos răspunsul Dvs. lîmpede, care să ne lămurească în ce lume ne aflăm.

Cu stîmă,

Dr. MOSES ROSEN
Șef Rabinul Culturii mozaice
Președintele Federației
Comunităților Evreiești
din România

¹ „Revista Culturii Mozaic” (RCM), nr. 430, din 1.II.1979, p. 5.

² Maria Rosetti, în „Mama și copilul”, an I, nr. 1, 4.VII.1865, p. 108.

STIRI

CAVALER AL LEGIUNII DE ONOARE

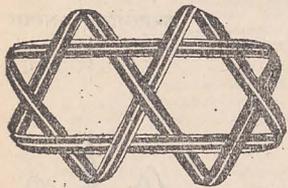
Directorul Spitalului Hadassa, de pe Muntele Scopus, din Ierusalim, Jacques Michel, a fost ridicat la rangul de Cavaler al Legiunii de Onoare, distincție primită din partea președintelui Franței, François Mitterrand, în decembrie 1991. Doctorul Michel s-a născut la Reims, în 1937. După studii la Clermont-Ferrand, practică medicina la Reims, înainte de a face Alia, în 1971. Cariera sa israeliană a debutat la Spitalul Hadassa, pe care actualmente îl conduce.

DREPT AL POPOARELOR

La Ambasada Israelului din Berna, a avut loc o emoționantă ceremonie, în noiembrie 1991, când i-au fost remise dnei Im-Hof Piguet și călugărițelor Madeleine Cordier și Victoria Rytz-Cordier medalia „Drept ai popoarelor”, pentru a fi salvat zeci de copii evrei în timpul ocupației. Cu această ocazie, a avut loc o inființare de intensă emoție între cele trei eroine și cei și cele care atunci erau copii. După 50 de ani ei au putut, în sfârșit, să le exprime admirația și mulțumirea.

ON ZONĂ DE PROTECȚIE LA AUSCHWITZ

În fostul lagăr de exterminare Auschwitz-Birkenau armează să se construiască, în curând, o zonă de protecție. Pe o fișie, lată de 500 de metri, vor fi interzise, printre altele, pancarte de propagandă și amplasarea

unor localități de distracție. Hotărârile a fost comunicată la Auschwitz de directorul muzeului, Jerzy Wroblewski. Lagărul a fost eliberat la 27 ianuarie 1945 de către armata sovietică. Înainte de aceasta, naziștii distruseră crematoriile și camerele de gazare.

CIȚI EVREI TRĂIESC ÎN LUME?

Înainte de cel de-al doilea război mondial, poporul evreu număra vreo 17 milioane de suflete. Șase milioane, deci cam o treime, și-au găsit moartea în Holocaust. Cei 11 milioane care au mai rămas, în anii șazezi, datorită creșterii naturale, și-au sporit rindurile la 13 milioane. De atunci însă, numărul lor scade permanent. Astăzi, el reprezintă 12,8 milioane. Două motive explică diminuarea substanțială a numărului evreilor: reducerea indicelui de natalitate și căsătoriile între evrei și neevrei. Profesorul Sergio della Pergola, de la Universitatea Ebraică din Ierusalim, care conduce Institutul pentru demografie și statistică evreiască, consideră, pe baza unor prognoze fundamentale, că în anul 2010 nu vor mai exista pe lume decât 12 milioane de evrei: 5,5 milioane în Diaspora și 6,5 milioane în Statul Israel.

Actualmente trăiesc în Israel mai puțini evrei decât în afara granițelor sale.

NUMĂRUL MAȘINILOR ÎN ISRAEL

În Israel circulă zilnic 1.150.000 mijloace de transport. Dintre acestea, 900.000 sunt par-

ticulare, iar 250.000 aparțin diferitelor întreprinderi și instituții din țară sau ambasadelor.

Circa 300.000 de mașini sunt de producție japoneză, 180.000 de producție germană, 160.000 din Franța, 120.000 din Italia, 60.000 din Spania, 30.000 din Anglia etc. Circa 180.000 de mașini sunt produse în România, numărul lor fiind egal cu acela al mașinilor de producție S.U.A. sau al mașinilor Volvo (din Suedia). Mult mai mic e numărul mașinilor cu marca Honda (5.000), Chevrolet (3.500), Oldsmobil (2.800) etc.

E interesant că numărul mașinilor la mia de locuitori este de 225 (1 mașină la 5 persoane), mai puțin decât în S.U.A. (580) sau ca în Germania (490), dar aproape cit în Japonia (270).

SCUMPIREA VIEȚII

Indicele de scumpire a vieții în Israel a crescut, în luna iunie a.c., cu 0,1%, dar, calculat la întregul an, rezultă o scumpire de 100%.

În iunie, au venit în Israel 129.000 de turiști, iar de la începutul anului, numărul lor se cifra la 830.000.

„JERUSALEM POST“

Singurul ziar de limbă engleză din Israel, „Jerusalem Post” (mai înainte „The Palestine Post”), a sărbătorit, la 19 iulie 1992, a șazecea aniversare. Oaspete de onoare la festivitate a fost președintele statului, dl Chaim Herzog.

AVIOANE FĂRĂ PILOT

Industria aeronautică israeliană a predat armatei primele avioane de recunoaștere fără pilot (Maslat) de tip „Searcher”. În lungime de 4 metri, cu o anvergură de 7,5 metri, aparatul este înzestrat ultramodern și se poate roți multe ore deasupra teritoriului țării.

METEOROLOGICĂ

Meteorologii din Germania prevăd din nou pentru Orientul Apropiat o iarnă bogată în ploii și zăpezi. Ca și în urmă cu un an, a avut loc o erupție a vulcanului Pinatubo din Filipine. Se pare că erupția din vara 1991 a influențat decisiv condițiile hibernale din Orientul Apropiat.

EL-AL, CEA MAI SIGURĂ SOCIETATE AVIATICĂ

Societatea aviatică scandinavă SAS a publicat de curând rezultatul expertizei întocmită de IATA — societatea mandatară a tuturor societăților aviatică, asupra accidentelor aviatică survenite între 1969—1989.

Studiul clasează fiecare linie aeriană după numărul victimeiilor ei, rezultate de pe urma unor regretabile accidente. Cea mai sigură linie aeriană este, potrivit acestui clasament, EL-AL, urmat de United Airlines și SAS. La sfârșit sunt menționate Turkish Air și Air India.

TRUPA DE BALET „INBAL“

Într-un recent turneu în Europa, această recunoscută și apreciată trupă de balet și-a dovedit din nou înaltul profesionalism. Lărgindu-și repertoriul, de această dată și-a consacrat o parte importantă a programului interpretării dansului evreiesc de tradiție marocană. Din nou au fost foarte apreciați Rina Shareit și Moshe Goldberg, ca și întreaga trupă de balet, călduros primită de public.

MUZEE EVREIEȘTI DIN EUROPA SE CONSTITUIE ÎNTR-O UNIUNE

Anul acesta, a avut loc la Paris conferința reprezentanților muzeelor evreiești europene. Custozii și directorii a 25 de muzee din 15 țări au participat la această conferință, invitați fiind de Musée d'Art et d'Histoire du Judaisme din Paris. Au fost reprezentate muzee evreiești din Belgia, Danemarca, Germania, Franța, Grecia, Marea Britanie, Irlanda, Italia, fosta Iugoslavie, Ungaria etc. S-a stabilit în unanimitate că:

1. în cursul acestui an va lua ființă o Uniune a muzeelor evreiești europene;
 2. muzeele evreiești consideră necesar ca, prin educație, să contribuie la o mai bună cunoaștere și apreciere a patrimoniului evreiesc;
 3. instanțele de resort să fie antrenate pentru a contribui la păstrarea patrimoniului material al comunității evreiești.
- Proxima întâlnire a Uniunii muzeelor evreiești europene va avea loc în primăvara anului 1993.

DIN PRESA NOASTRĂ

„ROMANIA LITERARĂ”, „STEAUA”, „LUCEAFĂRUL”, „CONTRAPUNCT”, „MERIDIAN” în serează un număr de stirii privind personalități și evenimente ale vieții evreiești. Spicium mai jos:

TIRG DE CARTE

La Tîrgul de Carte de la Frankfurt, unde au fost prezente cca 8.000 de edituri, din 103 țări, a participat și Israelul. Printre cele 350.000 de cărți expuse aici, într-o ținută grafică excepțională, s-a remarcat și romanul scriitorului israelian Amoz Oz, „Pacea perfectă”. Revista Culturii Mozaic a prezentat numeroase articole despre activitatea acestui scriitor.

CRISTOFOR COLUMB

În Editura „Artemis” a apărut, în traducerea lui Theodor Enescu, „Jurnalul de bord al lui Cristofor Columb”, cu ocazia împlinirii a cinci sute de ani de la descoperirea Lumii Noi.

Studiul introductiv poartă semnătura profesorului Paul Alexandru Georgescu, membru corespondent al Academiei Venezueleană de Istorie și Columbiană.

SAUL BELLOW

A apărut, în traducere românească, datorată lui Radu Lupan, romanul „Herzog” — Editura „Cartea Românească” — scrier de premiatul Nobel pentru literatură Saul Bellow. Motivația juriului Nobel era: „pentru înțelegerea umană și analiza

Saul Bellow

subtilă a culturii contemporane care sînt imbinat în opera sa”.

Recenzentul, Alexandru Vrăncănu, subliniază: „Cele două idei în jurul cărora glisează Herzog sînt: existența în măsură în care ești perceput de alții și lumea există numai în măsură în care o percepi”.

DIN NOU KAFKA

Regizorul român Lucian Pintilie, impresionat de creația scriitorului Franz Kafka (1883—1924), va realiza un nou film, „Colonia penitenciară”, după opera scriitorului evreu. Regizorul Steven Soderbergh a realizat și el un film după o scriere a lui Kafka, dar, după „Jurnalul” acestuia, reflectînd angoase, viziuni halucinante și strani, fantasticul, absurdul unei existențe.

AMINTIȚI-VĂ

Președintele german Richard von Weizsäcker, aflat la Lyon, a vizitat expoziția privind deportarea evreilor din timpul celui de-al doilea război mondial. Uitarea nu este posibilă, amintindu-ne nu lăsam istoria să se repete.

RILKE

Poemele lui Rilke incluse în ciclul „Les Quatrains Vaiaisons” au fost transpuse în „originale și sugestive imagini plastice” de către pictorul Vasile Baboe, născut în 1914, la Brașov și stabilit în Elveția. Pictorul este președintele Asociației medicilor pictori din Elveția.

CONFESIUNI

În „România literară”, nr. 31/1992, din acel interesant „Dialog peste ocean” (Bard College, New York, 18 aug. 1992) între Marta Petreu și scriitorul Norman Manea aflăm, printre altele, unele date despre viața acestui scriitor, plecat din anul 1986 din România deoarece a fost „un om liber într-o țară neliberă”.

Solicitat să vorbească despre experiența sa în genere și în special ca evreu, copil deportat în lagăr, scriitorul Norman Manea a făcut referiri la conjunctura socială, la elemente biografice, dar și la comunitate, în condiții pe care, mărturiseste Norman Manea, a preferat „să le codifice”.

Deținător al Premiului Fundației MacArthur, o mare distincție americană, pe care mult o numesc „Nobel-ul american”, Norman Manea, pentru care scrierul „conține fericirea și nefericirea în același timp, boala și terapia”, a preferat să răspundă la întrebarea dacă la nevoie cineva l-ar ascunde (întrebare pusă și altădată în țară) cu răspunsul înțeleptilor evrei: „să nu pui la încercare”. „Prefer — insistă scriitorul — să nu trebuiască să-mi mai pun vreo dată vechile întrebări — să nu mai trebuiască să mă ascundă nimeni”.

ÎN ATENȚIA CITITORILOR

Pentru a veni în ajutorul cititorilor noștri, am reluat și sistemul de abonare prin poștă, unde revista noastră figurează, în Catalogul de publicații, la numărul 3030.

Pentru a vă asigura primirea revistei în continuare sau pentru a face noi abonamente, sinteți rugați să vă adresați de urgență oficiilor poștale sau Comunității Evreilor din localitate.

Reamintim că prețul unui abonament este de 450 lei pe un an.

Prețul unui abonament pentru străinătate este de 65 dolari pe an.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

The New Book Written by Our Chief Rabbi "BIBLICAL ESSAYS"

Eminence,

Your volume "Biblical Essays" made me a deep impression, generated by the manner in which this true "Book of Life" blends the wisdom of Biblical explanations with the dramatism of your

ceaseless efforts, facing the sinuities of the destiny in view of the perpetuation of the specific spirituality and dignity of the Jewish Community in Romania.

With noble thoughts and consideration,
ADRIAN NASTASE

Former Chief of the Department of Cults (Departamentul Cultelor) for 18 years (1957—1975), writes to the Chief Rabbi the following:

October 19th 1992

"By the content of this work, You will be considered among those presenting the Jewish thinking to the mankind.

These days I was very sad I could not participate in remembering, together with many other people, Your great fight to escape the Romanian Mosaic Religion from the direct leadership of the communists. It was the saddest situation in comparison with other religions that suffered from persecutions but not the direct leadership of the communists, as well.

I remember respectfully Your victorious fight against this direct leadership, a fight that lasted about three years."

Prof. Dumitru Dogaru

NOTE

By "direct leadership" Mr. Dogaru refers to the terror exerted by the Jewish communists helped by the Security in order to abolish the Jewish religious, national and cultural institutions.

TEN YEARS FROM NAHUM GOLDMANN'S DEATH

On the occasion of a decade elapse from the death of Nahum Goldmann, the former president-founder of the Jewish World Congress, former president of the Zionist World Organization, president-founder of "Claims Conference" (The Organization that controls the indemnifications received from the German Government), president of the Memorial Foundation for Jewish Culture (world foundation for the Jewish culture support), president of Beit-Hatetzotz

(Diaspora House) in Tel-Aviv and many other Jewish world institutions and organizations, the Jewish Community of Romania took the initiative in organizing a solemn commemoration of the famous departed.

Mr. Edgar Bronfman, President of the Jewish World Congress and Dr. Israel Singer, General Secretary of the Jewish World Congress sent the following message:

DEAR RABBI ROSEN,

We are pleased that the Federation of Jewish Communities in Romania chose this time of reflection (the New Judaic Year — o.n.) for the Jewish people at large with regard to their past and their future to remember the great leader of the World Jewish Congress and the Jewish people worldwide, Dr. Nahum Goldmann.

We believe that great men can change history, even within tragedy. Nahum Goldmann was one of these men who was a leader of his people as well as, at times, when special guidance was needed, also the leader of the opposition. Few men combined such talents. Nahum Goldmann — to paraphrase the Bible — saw the role of the leader in Israel as fighting with God and with Man to succeed. He is an object lesson to all of us, not to accept the world as it is but to try and make it as might be and as it should be.

We wish You a blessed, good year!

EDGAR M. BRONFMAN
President

ISRAEL SINGER
Secretary General

On Sunday, 18th October 1992 His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen delivered an impressive eulogy for Nahum Goldman within the Conference on the occasion of opening the year of Je-

wish culture 5753 of the Jewish Communities in Romania.

A large audience formed by prominent cultural and scientific personalities attended with a deep concern the well-informed speech of His Eminence.

AGAINST THE ANTISEMITISM

A NECESSARY SPECIFICATION

TO Mr. OLIVIU GHERMAN
President of the Democratic National
Salvation Front

Dear Mr President,

I send you enclosed herewith a xerox copy of the articles published in "Dimineața" newspaper on 10th—11th October under the title "Against a National Union Government" signed by Prof. Dr. Viorel Roman.

We take the liberty to draw your attention to several texts in this article (underlined by us), that reflect clearly the antisemitic, xenophobic and mendacious theses put forward by the neo-Fascists from the "România Mare", "Europa", etc.

"The Israelite Roman—Severin—Stolojan Government", "The Jewish Party that Imposed its Services", are only a few of the aberrations that take shape in this article.

What "Jewish party"? Who is in this party? Are Mr Stolojan and Mr Severin Jews? Is Mr Petre Roman a Jew? Have we had Jews in the "Israelite Government" in Romania?

"Dimineața" has not made its first mistake of this kind. They are meant to puzzle the minds and to turn us, the Jews, into scape goats for the difficult situation Romania is in.

Is it true what Mr Roman writes when he says that the "national party" is made up of "Iliescu, Nastase, Văcaru, Funar, Surdu, Vadim, Verdet and Neacșu", and that "it has now the majority in the Parliament and a president, Ion Iliescu"?

"Dimineața" is your newspaper, of the Front. How can you tolerate this situation?

We are expecting respectfully your clear answer, that might tell us in what kind of world we live.

Respectfully,
Dr. MOSES ROSEN
Chief Rabbi of the Mosaic Religion
President of the Federation of the
Jewish Communities in Romania

How Long Will You Deny Us The Protection of The Law?

Chief Rabbi Rosen gave an interview to the "Cuvintul" Magazine protesting, on behalf of the Federation of the Jewish Communities in Romania, against the fact that the court case requested by this Federation against the "Europa" Magazine and its manager, who attacks, calumniates, spreads insults against the Jews, the Jewish religion and community, and stirs up hatred against the Jews, was rejected by the General Attorney after one year, despite the fact that the laws in Romania, its criminal code punish such crimes with imprisonment up to five years.

"There is a Constitution. There are laws, but we are put outside their shelter", Chief Rabbi Rosen declared. He is the President of the Federation of the Jewish Communities in Romania.

In its last issue, the "Europa" Magazine, its manager Ilie Neacșu, publishes an anonymous letter covering on page and a half, signed "Yitzhak Strul". The letter is attributed to a Jewish author and it is full of insults against the Romanian people. It was fabricated viciously by antisemitic falsifiers, as it was the case of the "Protocols of the Wise Men of Zion". The commentary by the Magazine is a flaming incitement to wild hate against the Jews.

The Federation of Jewish Communities delivered a strong protest to the General Attorney and pointed out that his refusal to open a court case against the abovementioned publication increases the courage of the hooligans and deprives the Jewish citizens of their right to have the protection of the law and the defense of their human dignity.

To His Excellency
MIHAI POPA CHERECHEANU
General Attorney

Dear General Attorney,

We send you enclosed herewith a xerox copy of the article published in the last issue (20th October 1992) of the "Europa" Magazine, p. 14, and we take the liberty to ask you:

Is there no text of law to punish this flaming pamphlet, a low forgery and criminal instigation against us?

In the name of the Federation of the Jewish Communities we fulfil our duty and appraise you again and ask you again not to remove us from under the shelter of the law.

Everything that happens is a natural consequence of the fact that a year (May 1991 — May 1992) had to elapse for you to condescend to answer negatively to our penal notification against the same publication ("Europa"), and against the same people (Ilie Neacșu). How could he not pluck up his courage, if he sees himself protected by the supreme judiciary body of the country?

This time we also look forward to receiving your answer and hope to receive it in due time.

Respectfully yours,
Dr. MOSES ROSEN
Chief Rabbi of the Mosaic Religion
President of the Federation of the
Jewish Communities in Romania

OPEN LETTER

TO ILIE NEACȘU, MANAGER OF THE "EUROPA" MAGAZINE

In No. 98 of your publication "Europa" you published a letter signed by an "anonymous person". In its presentation you contend that you have mailed it to the President of Romania, Members of the Parliament, Embassies of the USA and Israel, etc. You also mention my name among those to whom you sent a copy of that letter. (I have not received this "document" to this day).

I am speaking about a letter covering one page and a half of your publication. The letter comes from Haifa from a certain Ytzhak Strul. It is full of vulgar insults against the Romanian people, army and culture.

By virtue of my right to a reply, please answer the following:

1. An anonymous letter can be written by any person, be it a Jew, a Romanian, a Turk, etc.; by any provoker or by any irresponsible person. It doesn't prove anything, because no one is to take responsibility for it. What made you, Mr Neacșu, to copy it and to send it to the afore-mentioned bodies and publish it?

2. If you insult, calumniate and injure the Jews with all kinds of lies in your publication which you supervise did anybody think to render guilty the Romanian people for these deeds?

3. I don't intend to insult you — because I don't want to pursue you; methods — and say, "who knows? maybe, it is you who fabricated it?", and I accept your vision, that you received it through mail. The anonymous author (I

repeat, an irresponsible person or a provoker) has no guilt, but you who publish it in this way you stir up hatred against us. Why do you do it, Mr Neacșu? You say you are not an antisemite. Your last "trick" could it be called otherwise?

4. You may find, Mr Neacșu, that "the author" of the document (God forbid, I am not saying that it is you) "did not find" anything "smashingly new". His mind did not help him to discover anything new. "The Protocols of the Wise Men of Zion" are nothing but an antisemitic provocation unanimously exposed as such for about a century!

You should be more inventive. Do give up the idea of "a ritual murder, the 200,000 Sovietic Jews colonized in Romania, and the poisoners of wells" and many other similar cock-and-bull stories. There is no one to believe you any longer.

I don't intend to start an argument with you. A dispute is carried out with logical arguments and not with insults.

But before you "throw us" out of the country, give us the possibility to have these lines, by which I don't intend to insult you, not to accuse you and only to exercise my right to a reply, to be published in the pages of your "Europa".

Or maybe a Jew does not enjoy even this right to a reply?

With befitting consideration,

Dr. MOSES ROSEN

CHIEF RABBI OF THE MOSAIC
RELIGION

הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן

מקדש שם שמים ברבים

"והאמין בה"
ויחשבה לו צדקה"
(בראשית טו, ו)

שוב חלפו עשרה דורות. צאצאיו של נח, יוצאי חלציהם של שלושת בניו: שם, חם ויפת, כבר שכחו כי הם משתייכים למשפחת האדם האחת. אילו שמעו בקול נח אביהם, היה בכוחם להביא לידי מציגה הרמונית את סגולותיהם המיוחדים שחוננו בהם. ונהפוך הוא: הם הולכים ונפרדים לעממים ולשטים, ואף לשונם שוב אינה שפה אחת ודברים אחדים. אין איש מבין לשון דעהו בגישתם להקים בניין משותף. זהו דור ההפלה. מחיצות ומדקרות ביניהם מאחר שחסרה להם הכרת אחדות-גורלם.

וכי נגזרה עליהם על המין האנושי? האם לא ימצאו בו כוחות נפש שיחיווהו למוטב. שיצילו את כבודו לאחר שגלש במורד ההשתהה המוסרית?

על אברהם אבינו הוטלה המשימה להחזיר לבני-האדם את העטרה שחוללה כמה וכמה פעמים. והוא מופיע כענקי-הרוח בחיבתו משכמו ומעלה מכל בני סביבתו. בחוכמה ואומץ-לב הוא קודע את צעיף המשפטים הקדומים ותורת האלימות שבתוכם גדל. במוחו מנקרות בעיות, חדשות לבקרים, בדבר תופעות הטבע וסיבותיהן והוא מגיע לסיבת הסיבות, לבורא שמים וארץ. אברהם הכיר את ד' האחד והיחיד והוא מתעלה להשקפה שכולנו בניו של מקום. בתחילה, אין איש אחר עמו, אולם בדידונו אינה מנשילה אותו. אברהם ה'עברי' שמו משום שגם אם יעמוד כל העולם כולו מעבר מזה והוא לבדו מעבר מזה, אין הוא זו מדעתו. ומהי דעתו? שכל בני האדם אחים הם. והיה גומל עמהם חסד ומכניסם לביתו ומאכילם ומשקם ואוהבם ומקרבם ומגייסם ומכניסם תחת כנפי השכינה. ההבל העיקרי בינו ובין נח בזה, כי אין הוא דואג רק לנפשו הוא כי אם לנפש אשר עשה בחרף: עליו להטיף לכל אותם החיילות והאוכלוסין את מושגי הטוב והצדק, על אף שלטון היצרים ורדיפת התאוות שבהם התבוססה חברת האדם בימיו.

אם המון גוים, בחמקה ואהבה הריהו מקרב כל טוב ונדא. בחינו פורצת המלחמה הראשונה בין מלכיהם של כמה וכמה עמים. כולם שטופים בגול ודס'ענדיהם ניגר לשם התעשרות וזניהם. אברהם הוא ששם קץ לקרבותיו ומביא את כולם לעמק שוה, למקום שיסמל את שיוון כל העמים. המדרש יודע לספר: וכן (המלכים) היו מושליכין חרבות על אברהם ונעשות עפר, הימים - ונעשו קש' ואלם 'אברהם היה משליך עליהם עפר, 'אברהם אבינו נכרוז בזה על תחרות ומאבק ש'כללי המשחק' שלקחם שונים מאלה של חרבות וחיצים שמקפחים ללא צורך חיוני של אדם. הוא פונה אליהם ומעוררם: הבה נתחרה בדישון הקרקע ותתברך עבודתנו בשפע פירות משובחים.

אין אברהם רוצה ליטול כלום משלל המלחמה. רוצה הוא שכפות ידיו תהיינה נקיות גם להבא: 'ולא תאמר אני העשרתי את אדם'.

בחיבתו פרע הקפתינו. אין נוכל להבין את הדברים האלה אם לא כי בכל מקום שעבר בו, מילא אברהם אבינו את חובותיו כלפי הציבור, כי הוא ראה את עצמו משובעל לכלל. אכן, מארפים הם דבריו של בן-יוזא (ברכות ג, ח): 'כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמוצא פת לאכול: חרש וזרע וקצר ועמר ודש וזה וברו וטחן והרקיד ולש ואפה ואח"כ אכל ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנים לפניו! הכרת האמת הזאת כי כל דבר שאנו נהנים ממנו בסעודת החיים הריהו פרי יגיע כפיהם של אנשים רבים וכי הוא נלוש בועת אפו של זולתו - היא שמטפחת בנו את הרגע כי אנו הבים לחברה חוב תדיר, של רגש סולידאריות אנושית.

'אברהם יושב פתח האוהל כחם היום', כדי שיראה את האורחים הרעבים והזקוקים למחסה ולמוון. 'ויורץ לקראתם' הוא קרא להם לבוא וישלם להם את חובתו: הוא, השבע חייב לשבור את רעבונו של כל עובר ושל הסובל מחסור וגם זכותו היא להיות שבע כמות. כך מתייחס הוא לאנשים שברצונו להביאם תחת כנפי השכינה. לא ע"י הטפת מוסר ולא במליצות נבוכות אלא במעשים. רק לאחר שאכלו ושתו ועמדו לברכו, אמר להם את הדברים הפשוטים והתמימים שהם הקובעים ברכישת נפשם-לאמונה באל אחד: 'וכי משלי אכלתם: משל אל עולם אכלתם - חזרו וברכו למי שאמר והיה העולם!'

כ.ת.ב.נ.ע.ת

עשר שנה לפטירתו של נחום גולדמן ז"ל

היה אחד האישים האלה. הוא היה מנהיג עמו כמו כן של הזמנים שדרשו התנהגות מיוחדת גם מצד ראש האופוזיציה. מעטים היו האנשים שכללו את שני הכשרונות. נחום גולדמן ז"ל - אם לקחת את זה מן התורה - ראה את תפקיד המנהיג בישראל כמאבק עם השם ועם האנשים גם יחד. הוא מקור לקחים למען כולנו שנודע לא להשלים עם העולם כמו שהוא, אלא לנסות לעשותו שנית שיוכל להיות ואיך שהוא צריך להיות. אנו מאחלים לך שנה טובה ומבורכת.

אדגר א. ברונבמן · ישראל דינור
נשיא מזכיר כללי

ביום ראשון ה-18 באוקטובר 1992, מרן הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שלי"א דבר התרישמו-תית בשבחו של נחום גולדמן ז"ל במסגרת הרצאת הפתיחה של שנת ההרצאות לתרבות יהודית של הקהילות היהודיות ברונדיה. ציבור רחב, שהכיל אישים דגוי-לים לתרבות ומדע עקבו בעיני רב אחרי ההרצאה המתועדת של כבוד הרב הראשי שלי"א.

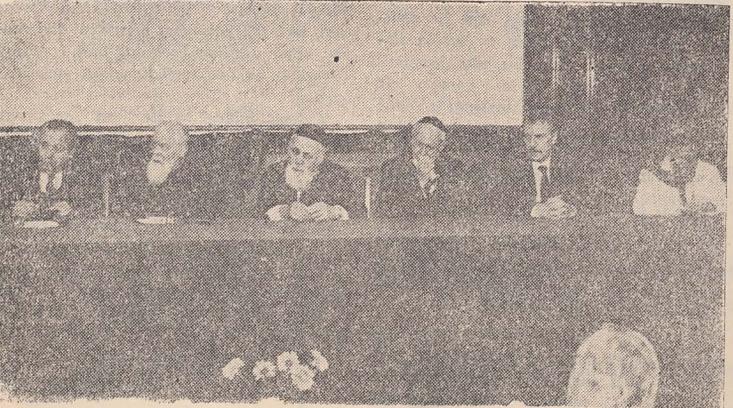
הצגת הספר "רעיונות בתורה" בטימישוארה

הרב של קהלת טימישוארה דר. אהרן גיימן נתן גם הוא דברי הערכה למאורע הספרותי הגדול. הפרופסור לספרות באוניברסיטה, דר. קורנליו ניסטור נתן ניתוח ביקורתי והציע את הפרקים והרעיונות היסודיים של הספר ובסוף כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן הביע את תורתו לנואמים, לקהל הרב והסביר את המופי בציה של הספר הזה שהסיסמה שלו היא "את אחי אנכי מבקש" הספר כתוב כדי להחזיר בדת הקהל-הלא-יהודי עם רעיונות יסודיים של התורה כדי שיכירו אותנו וזהו הדרך הכי טובה ללחום נגד השקר והשנאה של הנזי-פשיסטים. המדרש מספר שבמלחמתו עם המלכים, הם ירוו בחיצים ואברהם ירה בתבן ובתבואה. הם-השונאים הם רוצחים ואין להם דבר אחר חוץ מ'הידים ידי עשו' אבל אנחנו, 'עם אלקי אברהם', משי-כים במעשה ידינו, בעבודתנו למען התקדמות האדם 'הקול קול יעקב'. 'הסייף והספר נתנו לרוכים'. הם באים עם הסייף ואנחנו עם הספר, סיים מרן הרב הראשי את דבריו. בסוף הטקס קהל רב פנה למחבר בבקשה לחתום על הספרים בחתימתו.

למלאת עשר שנה לפטירתו של גולדמן ז"ל - נשיא מנהיג של הקונגרס היהודי העולמי, ליאנוב נשיא ההסתדרות הציונית העולמית, נשיא מוסד של היקל יישוב קונברנס, נשיא ה'אג'מדיאל הוודי, למען התרבות היהודית, נשיא 'בית - התפוצות' מתל אביב ועל הרבה אסתריות ומוסדות יהודיים עולמיים, הפדרציה של הקהילות היהודיות ברונדיה יזמה אזכרה של המנוח הגדול הזה. נשיא הקונגרס היהודי העולמי, מר אדגר ברונבמן והמזכיר של הקונגרס, ד"ר ישראל דינור, שלחו מסר כוללת.

רב רוזן היקר, אנו שמחים שהפדרציה של הקהילות היהודיות ברונדיה בחרה את הימים הנוראים של העם היהודי בצלמנתו, שעניו מופנות אל העיני כדי לאזכר את המנוח הגדול של הקונגרס היהודי העולמי ושל העם היהודי בכל העולם, נחום גולדמן ז"ל. אנו הנושבים שאישים יכולים לשנות את שלל ההיסטוריה גם בימי שואה. נחום גולדמן ז"ל

ביום ה-14 באוקטובר התקיימה באולם החגיגי של האוניברסיטה טימישוארה הפומבית של ספרו החדש של מרן הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן 'רעיונות בתורה'. הספר כתוב בשפה הרומנית ומצא הדי גדול בקרב אנשי התרבות והמדע הלא-יהודים המערביים וינים להכיר את מהות היהדות השתתפו ראשי העיר, פרופסורים סופרים, כללי התקשורת וקהל גדול של יהודים ולא יהודים. הפרו-דקטור של האוניברסיטה דר. שפן בליצט פתח את הטקס בדברי הלל ושבת למחבר ולספרו והביא גם את ברכתו של הקטור שלא נמצא בעיר. המיטרופולית של הכנסייה הנוצרית, ניקוליי קורביאנו, נתן צאום מרשים, בו הביע את רגשי הוקרתו למפ-עלו של הרב הראשי הן כשרות קהלתו והעם הומני והן לתוכן הספר שהוא מלא ודרוש עם דברי מוסר ויושר. ראש הכנסייה דר. צרית הוקיע בדברים תריפים את האנטישמיות והאנטישמיות ש-סים לזרוע עוד פעם שנאה ואי-בה ליהודים וקרא לעם הרומני לא לשבת בחיבוך ידיים 'ולכבות את האש טרם זה יהיה מאוחר'. דבריו של המיטרופולית עשו רושם כביר על הקהל הרחב שהק-שב בתשומת לב רבה לצאום

נשיאות הכבוד בעת ההצגה הפומבית של הספר